

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Str. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77

Éjeli telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Egész évre . . . . . 1130 Lei
Félévre . . . . . 600 "
Negyedévre . . . . . 320 "
Egy hónapra . . . . . 110 "

XI. évfolyam * 205. szám

1928 szeptember 13 Csütörtök

* Érték Elul 28 *

Cenzúra: Szabó

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Kelloggtól — Briandig

— Külpolitikai figyelő —

Ki beszél még a Kellogg-paktumról? Talán maga Mr. Kellogg sem. Miután lefektette a gyönyörű okmányon az impozáns aláírásokat, sürgősen nekikészült, hogy az Egyesült-Államoknak Angliával szemben támadt neheztelését minél hatásosabban kifejezésre juttassa. Ezért nem látogatott el Londonba, de ezért utazott Párisból Írországra, hogy az angolok legőszintébb ellenségeivel melegen barátkozzék. Hiába — paktum ide, paktum oda — aki az én ellenségemnek ellensége, az nekem kedves barátom!

Nemcsak Amerika, Olaszország is haragszik Angliára. A „Lavoro d'Italia” azt írja, hogy 1860 óta nem volt a viszony a két ország között olyan feszült, mint ma. És Itáliának is igaza van. Hát már az olasz pálmák se nőhessenek az égit? Eddig minden olyan szép volt. Franciaországot, a nagy riválist, sakkban tartotta Anglia. Most ez megszűnt. Nincs aki fékezze a franciákat, biztos tehát, hogy féktelenkedni fognak. Már pedig ezt Mussolini nem szereti, mert erre neki is meg van a teljes kvalifikációja. Franciaország eddig is nagy befolyással bírt a kisantant körében, most pedig — mint ezt a „Manchester Guardian” is beismeri — szabad kezet kapott a Balkánon is. A szabad kéz pedig, különösen ha francia, nagyon kellemetlen.

Franciaország pedig élvezni nagy diplomáciai diadalát. Sőt mindjárt tőkésíti is. A Rajnavidék kiürítése ügyében rögtön nehézségeket támasztott. Semmi rosszindulat nem vezette csak épen a megváltási összeget akarja feljebb srófolni. A magas politikában ezt a kedvező konstellációk ügyes kihasználásának hívják.

Németország nehéz évnek néz elébe. A Dawes-féle törlesztési terv ötödik, utolsó esztendeje az idén letelik. A jövő évtől kezdve a jóvátétel teljes súlyával nehezedik Németországra, amely évente két és félmilliárd aranymárkát tartozik majd fizetni. Ezt a kiméleti időt — öt évet — azért adták meg, hogy a német iparnak és kereskedelemnek ideje és módja legyen megerősödni. A kannibálok is felhizlalják áldozatukat, ha nagyon sovány...

A németek kétségbe vannak esve. Minden eddigi igyekezetük, minden jövőbeli megfeszített munkájuk nem lesz elegendő, hogy ezt a rettenetes összeget előteremték és elvonják a hazai termeléstől. Hát igen: „Vae victis!” Brutus óta nem változott a világ. A mérleg egyik serpenyőjében felhalmozott arany kell a másik serpenyőbe dobott nehéz, győzedelmes kardot lemérni.

A nagy meglepetés, amelyet Briand jöveire beharangozott, csakugyan ökölsapásként hatott. Az akart is lenni. Nemcsak a legyőzött Németország arcába, hanem az egész európai békeközvetítő arcába. Locarno után, Thoiry után és Kellogg-paktum után, Franciaország nem akar leszerelni. Franciaország a Rajnavidék sem akarja kiüríteni. Franciaország úgy tesz, mint a hűtlen aszszony, akit hirtelen fölösleges lelkiismereti furdalás kerít a hatalmába. Hiszen nem is akart hűtlen lenni. Csak épen elbódította a sok békehozsanna, a nagy

locarnói barátkozás és a Kellogg-paktum udvaroltság. De már nincs semmi baj. A szédületnek vége és Franciaország visszanyerte higgadságát. És vele együtt a fegyveresörtetési kedvét is.

Az okát még csak a legbeavatottabbak ismerik.

Franciaország fél. A németektől is. A „Temps” még Briand beszéde előtt egy cikksorozat közlését kezdte meg a megszállott Rajnavidékről. A cikksorozatban egy Reboul nevű alezredes felhívja a francia közvélemény figyelmét azokra az újabb veszedelmekre, amelyek Francia-

ország biztonságát veszélyeztetik. Reboul alezredes veszedelmei a következők: A német vasutak gyorsabban futnak, mint a francia vasutak. A német pályaudvarokat, különösen Pfalz tartományban, állandóan nagyobbítják, új berendezésekkel bővítik, amire békeidőben semmi szükség. És a postautobuszjáratok. Persze ezek is a jövőben háboru csapat-szállításait szolgálják. Satöbbi. Hiszen maga Briand sem csinált titkot abból, hogy Franciaország még mindig fél a németektől.

Azután meg sürgősen pénzre van szük

sége. És Franciaország joggal haragszik a németekre, hogy nem fizetik elég szaporán a jóvátételt. Már pedig szó sem lehet a zálog, a Rajnavidék visszaszadásáról, amíg a németek nem fizetnek. Mert a franciáknak nagyon, de nagyon kell a pénz. Valamelyik angol lap meg is írta, hogy mire, ki akarják építeni a Németország felé eső erődök láncrendszerét.

Ezért haragudott meg újra Franciaország. És Briand beszéde mellbeütötte Németországot: Pénzt, vagy életet! Sőt: pénzt és életet.

Huszonegyre emelkedett a petróleumpanamában letartóztatottak száma, de a főbűnösök még szabadlábban vannak

A nemzeti parasztpárt lapja öt minisztert vádol bűnrészességgel

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délután Enescu vizsgálóbíró ismét megkezdte a kihallgatásokat a milliárdos petróleumpanama ügyében. Az utóbbi eltelet két hét semmilyen fordulatot nem hozott az eddigi nyomzásban és a vizsgálat ellanyhulása igazolni látszott azt a verziót, hogy felsőbb nyomásra a petróleumpanamát mégis csak el fogják tussolni. Nos, ez nem következett be, a vizsgálóbíró tegnap újabb letartóztatásokat eszközölt. A letartóztatott személyek második és harmadrendű szerepet töltenek be a panamában s távolról sem azok közül a méltóságok közül kerülnek ki, akik ellen a buaresti sajtó nap-nap után újabb és súlyosabb vádak emel.

Enescu vizsgálóbíró tegnap délutánra ismét rengeteg személyt idézett be kabinetjébe. A kihallgatások déli egy óratól késő estig tartottak, különösen azokkal a házkutatásokkal s nyomozásokkal álltak összefüggésben, amelyeket a vizsgálóbíró az elmúlt héten végzett Dambovitamegye több községében. A vizsgálóbíró, akit turnéjában Petrescu dambovitai ügyész és Georgescu Sebastian ezredes katonai földrajzi intézet igazgatója kísérték el, több mint 300 embert hallgatott ki és Targuvishtëben és Ocnitában több házkutatást tartott.

Huszonegyre szaporodott a letartóztatottak száma

E vizsgálat eredményei alapján több mint harminc személyt idézett maga elé a vizsgálóbíró s ezek közül az ügyesség hozzájárulásával letartóztatási végzést bocsájtott ki a késő esti órákban I. Jonescu-Tiseanu Ploesti leggazdagabb petróleumkitermelője és Alexandru Stefanescu ismert nevű ügyvéd, Tache Jonescu sógora ellen. Ugyancsak elrendelte a vizsgálóbíró Gheorghe Serban ocnitai primar, Spiridon Bulariu és Nicolae Bunescu petróleumtermelők letartóztatását. Valamennyiüket átszállították a vacarestii fogházba. A letartóztatások száma ezzel huszonegyre emelkedett. Ugyancsak tegnap délután hallgatta ki a vizsgálóbíró Bursan liberális képviselőt, aki az Eldorado-társasággal, a hírhedt tranzakciót közvetítette. Bursan bi-

zakodó hangulatban hagyta el a vizsgálóbíró szobáját és kijelentette az érdeklődőknek, hogy elkerült tisztázni magát.

Egy szenzációs körlevél

A „Cuvantul” jelentése szerint a panama ügyében a napokban szenzációs fordulat fog bekövetkezni. A lap szerint a nyomozó hatóságok egy olyan okmányt jutottak a birtokába, amely súlyosan kompromittálja Jancu Dumitriu Dambovita vármegyei prefektust. Eszerint Dumitriu prefektus közzétett bocsájtott ki a megyei szolgabírókhoz és „egy magas helyről származó rendeletre” való hivatkozással, felhívja őket, hogy semmilyen a petróleumpanamára vonatkozó aktát ne bocsássanak a nyomozó hatóságok rendelkezésére. A „Cuvantul” úgy értesült, hogy a dambovitai prefektus letartóztatása elkerülhetetlen.

A „Dreptatea” öt vádpontja

A nemzeti parasztpárt hivatalos lapja, a „Dreptatea” tegnapi számában „A tényleges bűnösök” címmel cikket közöl, amelyben a panamában való közvetlen, vagy közvetett részvétellel vádolja meg Bratianu Vintila miniszterelnököt és a kormány négy másik tagját. Az egyre inkább előrehaladó nyomozás során, — írja a „Dreptatea”, — következők találtak bűnösnek:

1. Bratianu Vintila miniszterelnök, aki elrendelte, aprobálta, sőt meg is fogalmazta az állam és az Eldorado közötti egyezményt.

2. Ludvic Mrazek ipar és kereskedelemügyi miniszter, akinek miniszteriumában súlyos szabálytalanságok tör-

téntek, aki az Eldorado társasággal megkötötte ezt a tranzakciót, amelyet azután ő maga jelentette fel a hatóságoknak.

3. Argeloianu földmivelésügyi miniszter, mert alantassai nem védték meg az állam jogait.

4. Cipaiuanu földmivelésügyi alminiszter, aki hét hamis bizonyítványt állított ki.

Az ötödik bűnös a „Dreptatea” szerint Dumitriu közlekedésügyi miniszter volna ellene azonban mindössze azt a vádat emeli a „Dreptatea”, hogy bátyja a panamában állítólag részes dambovitamegyei prefektusnak, amiről viszont a közlekedésügyi miniszter nem tehet.

Az angol belügyminiszter jogait respektálni fogják

A petróleumpanama hatalmas visszhangot keltett, különösen azokban az angol pénzkörökben, amelyeknek érdekeltségei vannak a román petróleumvállalatoknál.

A buaresti lapok jelentése szerint az egyik ilyen angol tőkecsoport élén Cornick angol belügyminiszter fia áll, aki személy szerint is nagy összegeket investált az egyik panamában kompromittált petróleumvállalatba. Cornick, akit a panamáról érkező hírek érthetően agasztottak, az angol külügyminiszterium útján interveiót a román kormánynál jogainak respektálása érdekében. A buaresti lapok értesülései szerint a kormány tartva az angol interveió sulyosabb következményeitől, szerződészerű biztosítékot adott Cornicknak arról, hogy jogait respektálni fogják.

T ö l g y á r u t

primát, bouiban, párisban, friezen, rönkben.

G ő z ö l t b ü k k á r u t

R ö n k ö t, fichtafenyőt, bükköt, kőrist exportra vásárol
Feuerstein Kálmán, fakereskedő — Cluj, Calea Victoriei 61 szám

Krisis a divat miatt

Időnként egy-egy divateikk jelenik meg mostanában a lapokban, mely azt újságolja, hogy alkotódik a rövid szoknyának, mert megint a hosszú szoknya lesz a divat. A szép asszonyok és a leányok mosolyogva olvassák ezeket a híradásokat, mert nagyon jól tudja mindenki, hogy a rövid szoknya, amely évszázados harc után tudott csak győzedelmeskedni a hosszú szoknyán: nem egykönnyen enged át nehezen megszerzett pozícióját. Ez a bizakodás mindenképpen érthető, mert addig, amíg lesznek fiatal nők, akiknek szép a térdük és szép a lábszáruk: addig a rövid szoknyának nincs mitől félnie. Azok a híradások pedig, amelyek itt-amott a hosszú szoknya új terjedésétől beszélnek, a szabók és a rosszlábu nők ballon dессaiei.

Egyébként azt megérijük, hogy a szövőgyárosoknak nem tetszik ez az új divat, amely a szép nőket még szebbé és még kívánatosabbá teszi. Most jelent meg a manchesteri kereskedelmi kamara évi jelentése, amely nagyon komolyan és nagyon panaszokdó kommentárokkal kíséretében foglalkozik az új divattal, amely a gyáripár bizonyos ágazataiban meglehetősen felfordulást idézett elő. Azt mondja a manchesteri kereskedelmi kamara jelentése, hogy mióta a sovány nő a szépség ideálja és amióta a herceg-ököltől a házmestertiszasszonyokig mindenki soványítja magát: azóta Anglia cukorimportja jelentékenyen megcsappant. A dolog úgy áll, hogy a cukor elcsépe a fogyasztók, emélfogva a nők egy idő óta sokkal kevesebb bombont és kevesebb cukrot esznek, mint eddig. Mivel pedig Anglia cukorszükeletének nagy részét külföldről fedezi, emélfogva a soványodási divat nyomot hogy Anglia külkereskedelmi mérlegén. 1927-ben például a manchesteri kereskedelmi kamara jelentése szerint hatmillió métermázzával csökkent Anglia cukorimportja.

De nemcsak a cukorral van baj. A yorkshirei gyapjúfonógyárak is tele vannak pacással, hogy a rövid szoknya tönkre teszi őket. Attól ugyan nem kell félni a gyapjúfonógyárakat, hogy tönkremennek: annyi azonban bizonyos, hogy amióta rövid és szűk szoknyát hordanak a nők, a gyapjuszövetfogyasztás az egész világon nagyon csökkent és a gyapjuszövetgyárak zsebé nagyon megérezte, hogy a szoknya alól kilátszik a nők térde. A szövőgyárak annyira, amennyire lehet, a harisnyagyártásnál igyekeztek regresszállni magukat. Mióta ugyanis rövid szoknya a divat: azóta Angliában gyapjúharisnyát és gyapjúzoknit hordanak a nők, amely miatt természetesen a selyem és felselyem harisnyagyárosok panaszokdódnak és azt mondják, hogy a selyemharisnyafogyasztás az utóbbi időben nagyon csökkent.

Amennyire elkedvetlenítette a rövid szoknyadivat a yorkshirei gyapjúfonógyárakat, annyira örülnek ennek a divatnak a cipőgyárak és a szusterek. A régi időben jöformán csak az orra látszott ki a cipőnek a hosszú szoknya alól, ma azonban a cipő teljes mértékben érvényesül. Epeu ezért a cipőszállítás művésze soha nem volt olyan komoly és megbecsült művész, mint a rövid szoknyás divat idejében. A cipőpár tehát ugyancsak fellendült, ellenben a szövőgyárosok panaszokdódnak, hogy őket katasztrófával fenyegeti az új divat, amely számítani készül a len és batizst fehérneműt. A dolog úgy áll, hogy ma már vagy egyáltalán nem viselnek len és batizst inget, vagy ha viselnek is valamit, ami a régi inget pótolja, ahhoz olyan kevés "anyag" kell, hogy alig érdemes róla beszélni. Ugy tessék megérteni a dolgot, hogy az új ruhadarab, amely a régi inget pótolja, úgy van megkonstruálva, hogy a karon és a hátán finom selyemszalag vagy gumiszalag fogja össze és a női ingnek ez a nagy átalakulása nagyon erősen mutatkozik meg a levászon és a batizstchiffingyárak mérlegében. De itt még nincsen vége a dolognak. Angliában és Párisban az utóbbi időben az a divat kezd lábrakapni, hogy gyönyörűen lak-

kozott, de területen asztalon élkeznek az emberek. A tányér alá hánssból vagy selyemből készült apró tálcákat tesznek és ez az új divat nagyon alkalmas arra, hogy elkésertes az abroszgyártó ipart.

Ha már a panaszokdósnál tartunk, el kell árulnunk azt is, hogy a bőröndgyárosok is tele vannak pacással. A régi jó időben, ha nyaralni mentek a gazdagok: akkora koffereket vittek magukkal, hogy alig fért be a vasúti kocsi. Ezek az idők már elmúltak. A bőröndök egyre kisebbek és kisebbek lesznek, amint-hogy egyre töpülnek a régi hirhedt kalapkatulák is. A párisi és londoni szép nők legújabb öltözetei olyanok, hogy az egész garderob elfér egy kis neszesszerben. A régi hatalmas, nagyszélű kalapokat detronizálták az apró, sikkes kis kalapok, amelyeket a régi nagy kalapdobozok helyett a nők ma akkora apró dobo-

zokba pakolják, ha utaznak, mint amelyek régen a manzsettadobozok voltak. Ez a változás természetesen nem tetszik a bőröndösöknek.

Említettük, hogy a nők gumi- és selyemszalagokat használnak akasztó gyanánt a fehérneműben. Ezt a reformát sulyosan érzi a — gombipár. De így van ez az egész vonalon. A rövid haj divatja tönkreeméssel fenyegeti a fésű- és hajtügyárosokat. Melyik nő hord ma már a hajában acéthűt vagy teknősbéka fésűt? Viszont az új idők divatja nagyon lendített a selyempáron, mert ahol lehet, a come il faut nők selymet viselnek alul is, felül is. És nagyon jótékony hatással volt az új idők divatja a cigarettagyárakra, mert a modern nő a háboru óta annyit és úgy füstöl, akár egy gyárké-mény.

P. M.

Tavasza ígérnek a máramarosi-bukovinai peage vasutvonal kiépítését

Ugyanakkor a táviró- és telefonvonalakat is helyreállítják

(Sighet-Máramarossziget, szept. 12. Az Uj Kelet tud.) Beszámoltunk már arról, hogy az államvasutak igazgatósága Körösmező érintésével egy újabb peage vonal felállítását vette tervbe, mely Csehszlovákia és Lengyelország érintésével közvetlen összeköttetést képezne Erdély és Bukovina között. A peage vonal felállításának tervét az egész országban általános érdeklődéssel fogadták és az érdeklődők joggal várhatták a terv beváltását, mert a lengyel cseh vasúti egyezmény sokban könnyítette meg a peage vonal felállításának lehetőségét.

A sok tárgyalásnak csak lengyel és cseh részről volt meg az eredménye, amennyiben már hónapokkal ezelőtt megnyitott a lengyel-cseh peage vonal. Ennek ellenére azonban a román vasutak nem tartották szükségesnek, hogy a terv bevélt építést nyélbeűssék s ma már egy szót sem lehet hallani a máramarosi-bukovinai közveiden vasúti összeköttetésről. Most illetékes helyen azt hangoztatják, hogy a munkálatokat tavasszal feltétele-nül megkezdik és akkor a munkálatok-

kal egyidejűleg nemcsak a vasutvonalat, hanem a nem kevésbé fontos táviró és telefon összeköttetést is kiépítik.

Tudvalevő, hogy Bukovina és Máramaros között a telefon és táviró összeköttetés valamikor fennállott, azonban a felmérhetetlen jelentőségű apparátus évek óta használaton kívül van. A máramarosi kereskedők már évek hosszú sora óta hiába kérvényeznek a telefonhálózat forgalomba helyezése miatt, azonban a postaigazgatóság beadott kérések mind a mai napig eredménytelenek maradtak. A postaigazgatóság most olyan irányu nyilatkozatot tett, hogy a vonalakat tavasszal helyezi forgalomba, ugyanis a minisztérium ezévi költségvetésbe nem irányozta elő a szükséges összeget és az 1929 évben már minden valószínűség szerint előirányozzák azt a pénzt, ami a vonalak beállításához szűk-séges.

A máramarosi kereskedők így általános érdeklődéssel és több-kevesebb türelemmel a tavasza várnak.

Elítéltek egy máramarosi zsidót, akit az adótárnok felségsértéssel vádolt

(Cluj-Kolozsvár, szept. 12. Az Uj Kelet tudósítójától). A kolozsvári hadbíróság ma délelőtti ujra egy máramarosi zsidó perében hozott ítéletet, akit, mint a máramarosi zsidók perében mindig is lenni szokott, hatóságai ember hozott a hadbíró-ság elé, ezúttal felségsértés vádjával. A vádolt Berger Hermann havasmezői áll-lásközvetítő, akit Aczél István volt havasmezői adóperceptor jelentett fel. A vádirat szerint 1927 márciusában, amikor a faluban Aczél elnöksége alatt az adókevező bizottság működött, Berger Hermann meg akarta vesztegetni Aczél-t, hogy az adókevevés kedvező legyen szá-

mára. A vádirat, amely Aczélnek a fel-jelentésben tett elbeszélését tartalmazza, elmondja, hogy Berger több ízben keres-te Aczéllal a találkozást. Az adókevevések egyik napján, amikor már a bizottság el-távozott az adóhivatalból, Berger felke-reste Aczél-t és nagyobb összeget aján-lott fel neki arra, az esetre, ha ezidei adó-ja kisebb lesz, mint az elmúlt évi.

Aczél kereken visszautasította Berger ajánlatát, mire ez állítólag felségsértő ki-jelentést tett.

A vádirat felolvasása után Bergerhez tesz fel kérdéseket Pacala ezredes.

— En — mondja Berger — nem tet-

Mielőtt **kézimunkát** vásárol
tekintse meg

E. ROSENZWEIG üzletét

Reg. Maria 6.

ahol legolcsóbban vásárolhat

Geblein Kelim persa kézimunkát

festve, előhuzva, vagy anyagot.

Mellfüző műhelyembe megér-
keztek a legújabb gumihafűzők,
melltartók és orvosi háskötők.

— Vidőkre hűldők választás végett. —

Szereti-e

a gyermekét?

akkor Siposnál vegyen neki
harisnyát, kötött mellényt és
az egész iskola-idényr: meg-
szabadult a gondjaitól.

Szereti-e

saját magát?

akkor Siposnál vegyen ma-
gának és hozzátartozóinak
harisnyát, kötött-mellényt,
pulvert, keztőt, uri és női
divat cikkeket, csipkét, sza-
lagot, fehérneműt, alsó-trico-
ruházatot és mindenféle
rövidarut.

Videkről levélleg is rendelhet. Meg nem
felelőért a pénzt is vissza adja

SIPOS - CLUJ

Cal. R. Ferdinand 8. sz. — Telefon 7-20

tem egyebet, mint azt, hogy rendszeren
megfizettem az évi ezerkészsáz lej adót,
amit rám kivetettek.

En nem beszéltem megvesztegetésről
Aczéllal soha és a felségsértés elhá-
tását is tagadom.

Ezután Aczél Istvánt hallgatják ki, aki
elmondja a vádiratban ismertetett pana-
szát. Az ő vallomását támogatja felesé-
ge, Aczél Istvánné is, aki azt vallja, hogy
amikor Berger és férje beszélgettek, a
másik szobában volt és minden szót hal-
lott. Aczélné azonban másképp interpre-
tálja a felségsértő szavakat. Szerinte
Berger a következőket mondotta:

— Miért akar maga becsületes lenni
ebben az országban. Hiszen itt mindenki
rabló.

Dunca védőügyvéd figyelmeztette az
elnököt a két vallomás közötti ellent-
mondásra. Ezután a védelem néhány ta-
nuja igazolja, hogy Havasmezőön senki
sem tudott a perceptor és Berger közötti
történet állítólagos incidenséről.

A vád képviselőiben *Negulescu* fen-
tartja a felségsértés vádját Berger ellen,
aki, mint a falu egyik leggazdagabb em-
bere többször ejtette megbotránkozása
az embereket azzal, hogy pénzére való
beképzelésében nem tartja tiszteletben a
törvényeket. Ez vezette addig, hogy a
király ellen sereget kövessen el.

Kéri a vádoltat egy évtől két évig
terjedő elzárását és 20,000 lejtől
100,000-ig terjedő pénzbüntetését.

Ezután *dr. Dunca* emelkedett szólásra,
aki egy jogi, mint emberi szempontból
nagyvonalú védőbeszédben szállt siker-
védelem mellett. Felolvassa Havasmező
község előjáróságának nyilatkozatát,
melyben azt igazolják, hogy a perceptor-
nak Berger elleni eljárása igazságtalan
bosszu műve, ugyanis

Berger, aki a választások alatt hű-
nális kortes volt, küldöttségileg jött el
a megyei prfeektusnál azért, hogy
Aczél Havasmezőről áthelyezzen.

Ezt bizonyítja az is, hogy Aczél a már-
ciusban örtént adókevevések után nem
lett panaszt Berger ellen, hanem csak a
választások lezajlása után küldte be je-
lentését nem a kompetens esendőrkiren-
deltségen keresztül, hanem egyenesen a
hadbíró-sághoz. Nyilvánvaló tehát, hogy
Aczél valóban csak bosszúból jelentette
fel Berget, aki nem mondta és nem is
mondhatta azt, amivel gyanúsítják. Ha
pedig mondta, akkor is négy-szemköz, a
törvény szerint pedig a felségsértés fő-
kritériuma a nyilvánosság. Aczél kitálá-
ta a felségsértés meséjét, hogy ellensége
bosszút álljon.

— Kérem a hadbíró-ságot. — fejezte be
beszédét Dunca ügyvéd — hogy ne le-
gyen nemzetiségi és vallási különbség-
re tekintettel akkor, amikor a perben
ítéletet hoz és mentse fel a vádoltat, akit
ártatlanul hurcolt meg Aczél adótárnok.
A vád replikája és Dunca ellenrepli-
kája után a hadbíró-ság tanácskozástra
vonult vissza és pár perc múlva hirdette
ki a verdiket, mely szerint

Berger Hermann bűnösnek mondta
ki a felségsértés vádjában és 5 nap
elzárásra, valamint 10,000 lej pénz-
büntetésre ítélte.

Berger azonnal megkezdte büntetésé-
nek kitöltését.

(Bucuresti-Kelet tud.)

a véres szere-
hány nap el-
szállt halljáb-
Kiss József
pibány esett
egy délután.
Teodorescu
annak új
Constantinescu
sze végzete,
szállt halljáb-
kérve meg v-
levelet Kiss
leségének és
többé együtt.

Mi

Ami ezután
mely homály
revolverlövés-
véresen támo-
ból Teodorescu
főhadnagy. K-
vértőcsában
szobában, s
halt anélkül,
részleteit fel-
hatóságok elő-
rölmés pár az
pillanatban,
gott a levél i-
volvert ránto-
re s azután ő
fegyver esővé-

A vizsgálat

sem látják ig-
tás fülkéjében
egy revolvert
három golyó
kapitány me-
másik revolver
melyből két
nagy és szere-
pítány előbb
volvert haszn-
is igen sok k-
arra vonatko-
főhadnagy és
tány véres re-
mással közve-
aki mindkett
feldulta és
Hol egymással
Titus alezred-
királyi ügyés-
tatja a nyom-
pok szerint k-
latot fog ven-

,M

A vizsgálat
megállapítást
egy héttel a
jött a főváro-
nek tartózkod-
pítány az „I-
magának szo-
ma után ház-

A leg

K

Habig

árusítója

Garantál

ban. M

Nem lett öngyilkos, hanem lelőtték Kiss József gyógyszerész kapitányt

Váratlan fordulat a bukaresti hármasszerelmi drámában

(Bucuresti-Bukarest, szept. 12. Az Uj Kelet tud.) Röviden beszámoltunk arról a véres szereinu drámáról amely néhány nap előtt a bukaresti Princiar-szálló halljában lejátsszódott és amelynek Kiss József nagyváradi gyógyszerész-kapitány esett áldozatul. Kiss kapitányt egy délután volt szeretőjével, Maria Teodorescu galaci tanárnővel és annak új barátjával, — Petre Constantinescu főhadnaggal hozta össze végzőte, Kiss kapitány a Princiar szálló halljába invitálta be őket, arra kérve meg volt barátját, írjon egy levelet Kiss Nagyváradra tartózkodó feleségének és írja meg, hogy nem élnek többé együtt.

Mi történt a portás fülkében?

Ami ezután történt, azt mindmáig mély homály fedi. A szálló portása öt revolverlövést hallott, röviddel ezután véresen támolgott ki a portás fülkéjéből Teodorescu Mária és Constantinescu főhadnagy. Kiss kapitányt eszméletlenül vérvesztésben fetrengve találták meg a szobában, s még a dráma éjjelén meghalt anélkül, hogy a véres találkozás részleteit felfedhette volna a nyomozó hatóságok előtt. A később előkerülő szerelmes pár azt állítja, hogy abban a pillanatban, midőn az asszony hozzá fogott a levél írásához, Kiss kapitány revolvert rántott elő, rálőtt mindkettőjükre s azután önmaga ellen irányította a fegyver csövét.

A vizsgálat adatai azonban semmiben sem látják igazolni ezt a verziót. A portás fülkéjében közvetlenül a dráma után egy revolvert találtak a földön, amelyből három golyó hiányzott. A halott Kiss kapitány megmotozásánál pedig egy másik revolvert is találtak a zsebében, a melyből két golyó volt kilőve. A főhadnagy és szeretője azt állítják, hogy a kapitány előbb az egyik, majd a másik revolvert használta — azonban már eddig is igen sok komoly gyanúok merült fel arra vonatkozólag, hogy Constantinescu főhadnagy és a tragikus sorsu Kiss kapitány véres revolverpárbajt vívtak egymással közvetlen közelből azért a noéért, aki mindkettőjük családi boldogságát feldúlta és mindkettőjüket megcsalta. Hol egymással, hol mással, Carapucea Titus alezredes, a bukaresti hadbíróóság királyi ügyésze ebben az irányban folytatja a nyomozást, amely a bukaresti lapok szerint közelebből szenzációs fordulatot fog venni.

„Még gunt is űznek belőlem”

A vizsgálat újabb eredményei alapján megállapítást nyert, hogy Kiss kapitány egy héttel a dráma előtt azzal a céllal jött a fővárosba, hogy hűtlen barátjének tartózkodási helyét felkutassa. A kapitány az „Imperial” szállóban bérelt magának szobát, ahol a hatóságok a dráma után házkutatást tartottak. Az éjjeli-

szekrény fiókjában Constantinescu főhadnagnak egy névjegyet találtak meg, amelybe ez arogáns hangon írja a kapitányt, hogy nem akar többé találkozni vele, hogy kikerüljön és szeretné, ha kikerülne. Az írás egy energikus „végeztem!”-mel zárult. A szerencsétlen kapitány a következő megjegyzést írta Kusza betűkkel a levél hátára: „Milyen embertelenség történik velem! Belegázoltak a becsületembe s most még gunt űznek velem.”

Kiss kapitánynak egy főhadnagy barátjánál egy másik levelet találtak, amelyben azt írja a kapitány, hogy el van szánva arra, hogy vérel mossa le a rajta és Mária Teodorescu esett fölt. Kéri barátját, hogy az esetleges szerencsétlenség hírére kiméletesen közöljék édesanyjával s ha lehet Szatmáron temessék

el. A levél szombatról van kelteve. A dráma után törtétek felől sincsenek még pontos adatai a nyomozásnak. Tény az, hogy Constantinescu főhadnagy és barátja közvetlenül a lövések elhangzása után felmentek szobájukba, néhány percig ott maradtak, majd együtt adultak el a Bruncoveanu kórházba, ahol bekötötték sebeiket. Egyikük sem érdeklődött a kapitány sorsa iránt, a drámának pedig más tanuja nem volt.

A dráma főszereplői

A tragédia áldozata, Kiss József kapitány, jónemű, köztisztviselőnek álló szatmári zsidó család sarja. Egzaltált, ideges, energikus fiatal ember volt s már ifjú korától kezdve áldozata kokain és kártya-szenvedélynek. Egy dúsgazdag nagyváradi zsidó familia leányát vette

Corso-mozgóban

Draga Masina Orosz kóruossal
Draga Masina és
Draga Masina Balalajka zene-
Draga Masina kísérettel.

el feleségül, a milliós hozományt azonban Bukarestben elkártyázta és miután meg is csalta feleségét ez rövidesen ott hagyta és visszaköltözött szüleihez. A kapitány több ízben tett hiábavaló kísérletet arra, hogy a házasságban az egyezséget helyreállítsa, szertelen élete, szenvedélyei közben újabb tragédiák felé sodorták. Nem sokkal ez előtt ki is keresztelkedett.

A dráma középpontjában a galaci tanárnő, a démoni szépségű Mária Teodorescu áll. Elegáns, az első pillanatra megkapó jelenség, akinek élete épolyszerűen és vad volt, mint Kiss kapitány. Megmotozásánál pikáns jeleneteket ábrázoló felvételket, erotikus képeket találtak nála és még sok egyébét, ami mind nem tartozott tanárnői hivatásához.

Benes új javastatot terjesztett be a háborus adósságok teljes likvidálására

Páris, szept. 12. Az „Avenir” című nacionalista újság azt a feltűnést keltő hírt közli, hogy dr. Benes csehszlovák külügyminiszter új javaslatot akar tenni a rajnai kiürítés és a reparációs követelések fizetése tekintetében. Benes egy nagy európai kölcsön kivelését tervezi, amelynek hozadéka a német reparációs adósságok kiegyenlítését szolgálja.

A kiürítés és reparáció problémáját az „Europe nouvelle” című újságban D'Armeson gróf egy másik javaslattal akarja megoldani. Azt javasolja, hogy állítsanak össze a lehető leggyorsabban egy német és a szövetséges államok részéről kiküldendő szakértő-bizottságot, amelynek feladata lenne, megvizsgálni

azokat a technikai lehetőségeket, amelyek alkalmasak a háborus kérdéseket végleg likvidálni.

A „L'Ouvre” jelentése szerint Briand tegnap lord Cushendunnal Scialojával és Hymaussal tanácskozott. Közölte velük a Müller kancellárral történt be-

szelgetését és kijelentette, hogy az érdekelt hatalmak a rajnai kiürítést célzó kollektív tárgyalások elől nem fognak elzárkózni. A hatalmak csak arra várnak, hogy Németország egy irásos javaslatban elfogadható ellenszolgáltatásra nyujtson alkalmat.

Szenzációs sikerrel fut!

CORSO

filmszínház

Draga Masina

(Kormányzó szeretőj.)

A belgrádi tragédia filmre feldolgozva. Eredeti orosz kóruossal és balalajka kísérettel. Főszerepben: MAGDA SONJA.

Mérsékeltlen felemelt helyárakkal. Szabad és kedv. jegyek nem érvényesek.

Ellenforradalmi magatartásuk miatt letartóztatták az odesszal és kievi vörös hadtestek parancsnokait

A orosz államvasutaknál is nagy letartóztatások történtek

Riga, szept. 12. Az orosz titkos rendőrség nagyarányu ellenforradalmi szervezetet fedezett fel. Ezzel kapcsolatban, hír szerint, letartóztatták az odesszal és kievi vörös hadtestek parancsnokait, akik ellen a titkosrendőrség azt a vádat emeli, hogy kommunistaellenes szellemmel töltötték meg a hadsereget. Az ellenforradalmi szervezet ügyében a többi orosz nagyvárosokban is széleskörű razzikiákat tartottak, amelyek során rengeteg embert elfogtak és bebörtönöztek.

A hadseregben ellátólag felfedezett ellenforradalmi mozgalommal egyidejűleg hasonló tendenciájú akciók leplezték le az orosz államvasutaknál. Az északi Kaukázusban fekvő Tihoreczkaja állomáson, ahol hatalmas vasuti műhelyek vannak, a szovjet ellenőrző szervei megállapították, hogy Dombri-sev igazgató több alárendelt tisztviselőjével együtt szándékosan lezüllesztette a javítóműhelyeket, azok felszerelését használhatatlanná tette, a műhelyek rekonstrukciójára kiutalt 400 ezer rubelt elsikkasztotta és általában véve azon igyekezett, hogy a vasuti forgalom menetében zavarokat idézzen elő. Dobrisev igazgatót több társával együtt letartóztatták és októberben haditörvényszék elé állítják.

Hasonló üzemeket fedeztek fel Gomel vasuti adminisztrációjánál is, ahol állítólagos volt cári tisztviselők rendszeresen megakadályozták a teherforgalom normális lebonyolítását. Az ellenforradalmi tevékenységgel vádolt csoport vezetőjeit Mayer mérnököt tekintik Mayer mérnököt a munkások több ízben is megkérdezték, hogy miért dolgozik irracionális és egyáltalán nem praktikus módon, mire állítólag azt a választ adta volna, hogy Mosz-

kvából kapott titkos rendeletek szerint jár el, amelyek felett nem szabad semmiféle kritikát gyakorolni. Mayer mérnököt azzal is vádolják, hogy a kommunista megvívódésü munkásokat ebocsátotta a maga osztályáról, azonkívül pedig a legnagyobb mérvű korrupciót honosította meg a gomeli üzletvezetőségénél.

A legújabb őszi divatujdonságok nagy választékban érkeztek a

Kalap Király

divatáruházába, P. Unirii 24.

Habig, Borsalino, Tress és Mossant-kalapok egyed-
árusítója. — Fehérnemű méret után saját varrodában készül.
Garantált pontos munka. Óriási választék puplinokban és oxfordok-
ban. Méret után garantált jó mosó puplinok Lei 450-től.
Dus nyakkendő választék.

Butorárszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkásait foglalkoztathassuk, ha tehát

olcsó és jó butort

Bösendorier, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann

zongorát, pianót,

akar vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Réti

butorgyár Rt.

hatalmas raktárak Hiteles és egyéneknek kedvező tiszteletdíjakkal

Megismétlődtek az amerikai rablóátalakítások. Chicagóból jelentik: Az újabb időben megint megismétlődtek a bankrablások, amiket szervezett bandák követtek el. A rendőrség azonban annyira nyomukban van, hogy a bandák el nem fogott tagjai nem mernek dolgozni. Az egymás ellen vetélkedő bandák azt hiszik, hogy soraikból kerülnek ki az árulók és azért egymást öldöklők. Szeptember hetedikén Foni Lombardót, az Unione Siciliana nevű banda főnökét Chicagóban egy uccai verekedés során leszúrták, kísérőjét pedig súlyosan megsebesítették. A verekedés egy külterti téren zajlott le, amelynek lakói nem mertek kimenni az uccára. A kapukat bezárták, az ablakok redőit leeresztették, az üzletek ajtajait pedig behúzták. Csak a verekedés elmúltával hívtak rendőröket, a kiknek sikerült a gyilkosok közül egyet elfogni. Ez elmondotta, hogy Lombardót az ellenséges banda tagjai támadták meg azért, mert árulónak tartják. A rendőrség az elfogott banditát nem tudta vallomásra bírni, csak annyit tudott kicsikarni belőle, hogy a két banda egyesülni akart egészen nagyszabású rabások végrehajtására, amikor Lombardo emberei önkényesen hajtottak végre egy rablást. Ez újra emérgesítette közöttük a viszonyt. A felölt Lombardo mellett négy autómata pisztolyt találtak.

A kolozsvári villamosüzem jelentése és munkaterve. A kolozsvári villamosművek igazgatósága jelentést adott ki a múlt hónapban folytatott munkálatokról. Eszerint a következő uccákban hosszabbították meg a villamoshálózatot: Eliade Radulescu, Campului, Casianu, Viilor, Verde, Albinei Dragos Voda és Fluturilor-uccákban. Ezenkívül a Mikó-uccai és a gazdasági akadémiánál lévő transzformátorokat amelyek a villamoscsapások következtében tönkrementek, teljesen megjavították. Az egyetem pincéjében elhelyezett transzformátort, amely már-már robbanással fenyegette az egyetem épületét, elhelyezték egy tűzbiztosabb helyre. Végül felcserélték az összes megrongált villamososzlopokat s intenzíven folynak a munkálatok a következő uccákban lévő villamoshálózatok meghosszabbítása érdekében: Str. Fan tanelei, Tehei, Garibaldi. Új transzformátorokat fognak felállítani a Fötéren, a General Praporgescu-uccában és reorganizálják az Andrei Muresan és Tordai-uti villamos hálózatot.

Az emberi leleményesség sokszor szinte csodákat művel. Nekünk, mint kezdőknek pedig a mai sokszor szinte késhogy menő éles versenyben ha nagy forgalmat akarunk csinálni nagy előnyöket kell nyújtanunk a vevőközönségnek.

Dicsékvés nélkül állíthatjuk, hogy ez a legteljesebb mértékben sikerült nekünk és ha üzletünkben (Cal. Regele Ferdinand 29.) bennünket felkereső személyesen meggyőződhetik róla hogy áraink olcsóságánál fogva oly előnyöket nyújtunk, melyek minden eddigit felülmúlnak, miután több külföldi harisny- és kötőárnyag lerakatát megszereztük és sikerült elérnünk azt, ami eddig elérhetetlen volt és amit eddig a cluj-i közönség nélkülözni volt kénytelen: hogy a közvetítő nagykereskedelem kikapcsolásával eredeti gyári áron szolgáljuk ki.

Izsák és Salamon
a »Casa-ciorapilor« Harisnyaház tulajdonosai

Ha fáj a feje és szédül, ha teltség, hélizgalmat, gyomorégést, bódulást, mellszorulást és szívdobogást érez, igyék minél előbb valódi »Ferenc József« keserűvizet. Gyomor- és bél-szakorvosok bizonyítják, hogy a Ferenc József víz remek természetalkotta hashajtó kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben

Üveg-udvar

FISCHER

Üveg-udvar

CLUJ

Karlsbadi
Ebédlőszerviz

6 szem.
L. 780°

Alpacca
Évőeszköz

6 szem.
L. 960°

Karlsbadi
Kávészerviz

6 szem.
L. 260°

Letartóztattak egy vidéki tanítót, aki hamis kétélejeseket hozott forgalomba Kolozsváron

(Cluj-Kolozsvár, szept. 12, Az Uj Kelet tud.) Néhány óra óta Kolozsváron hamis kétélejesek kerültek forgalomba. A rendőrség nap-nap után újabb jelentések futottak be arról, a vizsgálatnak azonban vasárnapig nem sikerült nyomára akadni a pénzhamisítónak.

Szombaton délelőtt Ispas Magyar-uccai fényképező több hamis két lejjel jelent meg a rendőrségen, ahol előadta, hogy egy jól öltözött fiatalember képeket rendelt meg nála és azokért hamis kétélejesekkel fizetett. A fényképező, hogy megkönnyítse a rendőrség munkáját, magával hozta annak a fényképező a reprodukcióját is, amelyet a fiatalemberől készített.

A nagy apparátussal megindított nyomozás során kitudt, hogy az elegáns ifjú többnyire igyekezett elhelyezni hamis kétélejeseket és hogy azok már közkezen forognak. Így többek között Kádár György dohánytözsde tulajdonos beje-

lentette a rendőrségen, hogy egy ismeretlen fiatalember több száz darab két lejjel akart nála papírpénzre felváltani, és miután kérését nem akarták teljesíteni, a fiatalember provizórt ajánlott fel, ha a pénz meg is beváltja.

A rendőrség nyomozása tegnap végre eredménnyel végződött, amennyiben a fényképező ismert fiatalembert a Mária királyné-uccai »Keményseprő« étteremben éppen akkor tartóztatták le, amikor hamis aprópénzzel akarta kifizetni a csehjét. A rendőrségre kísért fiatalember rövid vallatás után elmondotta, hogy Joana, huszonkétéves tanító és néhány nappal ezelőtt érkezett Kolozsvárra a Torda melletti Keresztes községből. Ki jelentette, hogy a hamis kétélejesek véletlenül kerültek hozzá és nem tudta, hogy hamisítványok.

Botá Joant ma délelőtt átkísérték az ügyészségre, ahol elrendelték ideiglenes letartóztatását.

Tífuszjárvány Nagyváradon. Nagyváradon tudósítónk jelenti: Nagyváradon egyre nagyobb arányokat ölt a tífuszjárvány, amelyet egyrészt a melegnek, másrészt a romlott gyümölcsnek tulajdonítanak. A járvány-kórházban husz tífuszos fekszik, ezen kívül azonban magánházaknál, elkülönítve hat tífuszos beteg fekszik. A betegség lefolyása általában jóindulatú azért a kórházban történtek halálozások. Az utóbbi napokban a skarlát-járvány is felütötte fejét Nagyváradon. Eddig 24 megbetegedés történt. Dr. Mayor városi főorvos minden óvatosságot megtesz a járvány leküzdése érdekében és reméli, hogy mielőbb ez sikerülni is fog.

Nem engedték eltemetni, ahogy a természet elterve a jég. Nagyváradon tudósítónk jelenti: Középkorba illő történet játszódott le a Margitta melletti Szunyogd községben. Néhány nappal ezelőtt Pintyucza György papfalvi gépész Szunyogd községben esélt. Munka közben a gép szíjai közé került, amelyek a szerencsétlen embert hirtelen zúzták. A szerencsétlenül járt fiatalember hozzátartozói átjöttek, hogy Pin-

tyucza holttestét Papfalvára átvigyék, azonban a falu lakossága kijelentette, hogy a falu határára nem engedni a holttestet átvinni, mert az egész község termégyét elveszíti a jég. Ezért sietve pap nélkül és minden szertartás nélkül temették el a gépész összeroncsolt hulláját. A rokonok erre a csendőrséghez fordultak, azonban a kevés számú csendőrség a kapákkal, ásókkal, fejszékkel és villákkal felfegyverkezett, a sir köré gyűlt falu lakosságával szemben tehetetlen volt, ezért Nagyváradról kértek segítséget, ahonnan mintegy három szakasz csendőr autók kivonult Szunyogd községbe, ahol kiszeggett szuronnyokkal és riasztó lövésekkel sikerült a lakosságot a sirtől távoltartani, amelyből a szerencsétlen gépész holttestét kiemelték és autón átszállították a szomszédos Papfalvára.

Tüdőbetegek kérjenek ismertető füzetet a mindenesetben csodásan bevált Antiphysin, államilag engedélyezett tüdőbaj elleni gyógyszerrel. Díjmentesen küld az egynyári készítő: Osváth-gyógyszertár Targu-Muresi

Megkezdődött a brünni nemzetközi sakkverseny. Brünnből jelentik: A nemzetközi mesterverseny vasárnap kezdődött meg. Az első nap legérdekesebb játszmaja Teller és Kosztics között folyt le. Kosztics a fekete bábokat vezette és holland védelemmel dolgozott. A parti folyamán áldozatot volt kénytelen hozni, majd nagyszerű végjátékkal remist csikart ki. Engel-Semis ellen feladta. Réthy győzött Marschallal szemben, Steiner Walter ellen győzött, Opatenszki-Kmoch meccset félbeszakították.

Anghelcsu miniszter nyújtotta az első segélyt a lundenburgi katasztrófa áldozatainak. Prágából jelentik: A lundenburgi katasztrófa alkalmával az első segélyt egy a vonaton utazó orvos nyújtotta a sebsülteknek. A csehszlovák lapok nagy elismeréssel emlékeznek meg az orvos önfeláldozó munkájáról. Mint értesülünk, ez az orvos Anghelcsu közoktatásiügyi miniszter volt, akinek kiletét csak később fedezték fel és akit most melegen ünnepelnek Csehszlovákiában.

Német és románban perferkt, irodai munkálatokban jártas, jó megjelenésű embert

elárusítónak

felveszek. Szakmabeliek előnyben. Írásbeli ajánlatok: Fischer-üvegüzlet, Cluj címre intézendők.

A kolozsvári vízművek igazgatóságának jelentése és munkaterve. A városi vízművek a következő összegeket inkasszálták augusztus havában: Viz- és kanálisdíjak fejében 1 millió 165 ezer 195 lejt. Büntetésekért, magánmunkálatokért és hátralékokért pedig 124 ezer lejt. Az augusztus havi bevételek egyébként jóval alacsonyabbak voltak, mint az elmúlt hónapokban és ez annak tudható be, hogy a város a kolozsvári sajtó egységes kampanyva következtében felfüggesztette a vízfogyasztás minimumára vonatkozó rendeletét. Itt említjük meg, hogy a műszaki osztály megkezdte az ezelőtt 34 évvel lefektetett vízvezetési csővezeték felcserélését. Így például a Ferdinand király-uton végig már befejezés alatt állnak ezek a munkálatok. Az elmúlt hónapokban különösen a Patanecai vízvezetési csővezeték építették ki, ahol 276 méterrel hosszabbították meg a vízvezetékét. Szeptember és október havában a következő uccákban fogják az újabb vízvezeték kiépítését megkezdni: Strada Ghica, Fantanele, Artelor, Tamas, Dambul-Rotund, Dimitrie Cantemir, Eliade Radulescu és Julian Pop.

Dr. Mandel fordító iroda Str. Ratiu (Kötő-u.) 3. Telefon 831. Román, angol, francia, német fordítások, levelek, kérvények, periratok, tudományos, irodalmi, műszaki cikkek stb. Másolások, sokszorosítások.

Hozományáról mi gondoskodunk,

ha férjhez adja leányát, kössön

hozománybiztosítást!!

Uj rendszerű, nincs aránylagos fizetés, nincs csoport

DANUBIA

román általános biztosító részvénytársaság Timişoara, I. Bul. Ferdinand No. 5. Kérjen ingyen ismertetőt!

Közgazdaság

Stern Gyula megváltik a Lomási Erdőipari Rt. vezérigazgatói állásától

Földes Soma, az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár vezérigazgatója is nyugalmába megy és utóda Issekutz Géza, az Aradmegyei Takarékpénztár ügyvezető igazgatója lesz

(Arad, szeptember 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Három nagyjelentőségű személyi változás foglalkoztatja Arad közgazdasági köreit. Mindhárom változás Arad legelőkelőbb cégeinél vált esedékessé és a szóbanforgó személyek is valamennyien vezetőpozíciókat töltöttek be nemcsak a gazdasági, hanem a társadalmi életben is.

Talán a legérdekesebb és a legnagyobb feltűnést fogja kelteni az a személyi változás, amely a Lomási Erdőipari Részvénytársaságnál van küszöbön. Értésülésünk szerint ugyanis arról van szó, hogy Stern Gyula vezérigazgató megváltik állásától és nyugdíjba vonul. Stern vezérigazgatót, mint ismeretes, ebben az évben két igen súlyos baleset érte, amelyek következtében hónapokig ágybanfekvő beteg volt és így már jóideje nem vesz részt a vállalat tényleges vezetésében.

Stern Gyula legvalószínűbb utódjaként Kemény igazgatót emlegetik.

Megváltik állásától az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár Rt. vezérigazgatója, Földes Soma is, aki 39 évet töltött el az intézet kötelékében. Földes Soma ennél az intézetnél kezdte meg pályafutását, ahol szorgalmával, szakismeretével és becsületességével végre öt évvel ezelőtt elérte a vezérigazgatói széket. Működésének ideje alatt az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár részvénytőkéjét 3 millióról 16 millióra, betétállományát pedig 17 millióról több, mint 100 millióra gyarapította. Az intézet új vezérigazgatója Issekutz Géza, az Aradmegyei Takarékpénztár Rt. jelenlegi ügyvezetőigazgatója lesz. Azt, hogy ki kerül Issekutz Géza helyébe, egyelőre még nem tudni.

Késedelmi kamatot kell fizetni az adóhátralékok után. A Monitorul Oficial szeptember 11-iki számában a pénzügyminisztérium hirdetményt tett közzé, amelyben tudomására hozza az adófizetőknek, hogy az egyenesadótörvény 116-ik szakaszának rendelkezése értelmében október elsejétől kezdve az erre az évre kivetett, de ki nem fizetett adók után 9 százalékos kamatot kell fizetni. A kamatot csak a már esedékes összegek után számítja fel a kincstár, míg az utolsó évnegyedre eső adóknál csak 1929 január elsejétől fog kamatot követelni az állam.

Újabb konferencia az utóállamok háborúelhárítási követelményeinek rendezésére. Prágából jelentik: A háború előtti osztrák-magyar adósságok szabályozásának kérdésében újabb konferenciát hívnak össze. Az előkészületek jelenlegi stádiumából ítélve, a konferenciát, amelynek színhelye Bécs, vagy Prága lesz már szeptember második felében meg fogják tartani. A konferencia időpontjának végleges megállapítása a magyar kormány nyilatkozatától függ, amelyet a napokban várnak. Ezen a konferencián az utóállamok főleg a papírradékok felszámolásának, revalorizálásának és kamatszolgáltatásának ügyét fogják megvitálni, azonkívül megkísérik, hogy az aranyradékok kérdésében az egyes kormányok egységes álláspontot helyezkedjenek a jóváteletti bizottság javaslatát illetőleg.

A vendéglősök állásfoglalása a sörkارتell tulghapásai ellen. Az erdélyi és bányai vendéglősök kezdetől fogva éles ellenzéki álláspontot helyezkedtek a sörgyárak kartellje ellen, amelynek tevékenységi programja a vendégipar egzisztenciáját veszélyezteti. Különösen a fogyasztóknak rajonokba való osztását sérelmezik a vendéglősök, amely abban áll, hogy a kartell kerületekre osztotta az országot és minden ilyen rajonban a vendéglősök csak egyetlen gyár sörreit árúsihatják. Hiába tiltakoztak a vendéglősök ezellen a fogyasztási kényszer ellen és hasztalanul hivatkoztak arra, hogy a közönség olyan sört kíván fogyasztani, amelyet megszokott és szeret, nem pedig azt a sört, amelynek árusítását a kartell megengedi. Épen ezért a szeptember végére összehívott országos vendéglőskongresszus energikusan tiltakozni fog a kartell fogyasztóellenes és vendéglőiparelles politikája ellen és ugyanez a kérdés fog szerepelni a kolozsvári vendégipari szövetség választmányi ülésén is.

„Indrumarea Asiguratului“

Első Román Részvénytársaság
Alaptőke 10,000,000 lej
Székhely: București, Calea Victoriei 31. III. emelet

Felügyelő bizottság

Elnök **Toni Iliescu**, ügyvéd, szenátor, a szenátus alelnöke.

Alelnökök

Marin Seinescu
ezredes, a bukaresti városi tanács tagja, volt prefektus

Leonida Cazacu
nagybírtokos

Tagok

Ing. Toma Gálcd
volt államtitkár.

Alexandru Strelcescu,
ügyvéd, volt lífóvi törvényszéki bíró.

H. Clejanu, építész.

P. P. Petrini, ügyvéd.

H. Focsaneanu, ügyvéd.

N. Goldmann, nagykereskedő.

A. R. Baron, ügyvéd.

Ing. A. Traian Bulandra,
vezérigazgató.

Virgil Urban, építész.

Cenzorok

Iosef Lazar, nagykereskedő,
könyvelési szakértő, a bukaresti
kereskedelmi kamara tagja.

V. Stoicovici,
könyvelési szakértő, a kereskedelmi
kamara volt főtitkára.

J. Abramovici,
könyvelési szakértő.

A tűz-, baleset- és élet, valamint mindennemű veszély ellen és csoport bebiztosítottak érdekei teljes védelmet nyernek.

A biztosítottak umutatóst, segítséget kapnak, kár esetén pedig specialistákat, mérnököket, építészeket, jogászokat bocsájunk rendelkezésükre egy jó és igazságos likvidálás céljából.

A bebiztosítottak ezenkívül kár esetén kártérítést és készpénzelőleget kapnak. A társaság intervenciót ezenkívül kölcsönös biztosítások esetében, mint például hozomány, halálózás stb. az ország összes biztosítóinál.

A vidékiek időt és költséget takarítanak meg, ha levél útján fordulnak hozzánk és beküldik az elintézendő aktákat. — A társaság egy speciális szekciót állított fel, amely mindenféle vitás kérdés elintézését vállalja bankoknál, hatóságoknál, magánoknál stb.

Ügynököket és képviselőket felvételre minden városban keresünk

Forduljanak az „Indrumarea Asiguratului“ S. A. R.-hez, C. Victoriei 31.

Hölgyeim!

Bécsi és párisi modell

kalapok

már 200 lei-**Fehérnél** St. Memorandumul
től kaphatók (Unio) 21 Redout
Női- és férfi-kalapok javítását
15-16 órában a tartszékben

Megnyit
Papp & Felszögi
legelegánsabb uridivatáruháza
Cluj, Piata Unirii 14.
Erika cipőüzlet mellett.

Szenzációs olcsó árban a legújabb bécsi filc, velour, bársony
modellek. Férfi és női filc, velour és bársony kalapok alakítása, formálása legújabb divat szerint 48 óra alatt, gár árban
IDEAL kalapszalokban
Regel: Ferdinand 3. (Wessely) szerezhető be.

AFRUTH Cluj,
P. Mihailu
Viteazul
39. szám.

Megkezdődött a nagy ünnepi elárusítás

mélyen leszállított árak mellett, míg a készlet tart.

- Machzorek** מחרוזת Lettő 40
Mindenféle kivitelben és fordításban — — — — — már
- Gyapju Taleszek** טלטים a legfinomabb — — — — — már 250
- Selyem, bortníval felszerelve már 6.0
- Taleskuten** טלסקטן — — — — — már 30
- Börkötéses **Imakönyvek** מירجامוק ספרים 320

magyar, német és zsargon fordítás már

Slichoth סליחות 20

Ujévi képeklapok לשנה טובה 3

és az összes rituális cikkek, selyem יום כפור, arany és ezüst bortnik stb. órási választékban. כל נדר, és az összes ünnepi imák.

Gramofonlemezek 105
világhírű kántoroktól felvéve, már
Postai megrendelések a beérkezés napján lesznek elintézve

Convocarea.
»Familia« Fabrica de Paine S. A. Cluj convoaca pe onor actionari sa se prezinte la adunarea extraordinara care se va tine in localul sau, din calea Traian No. 40., la 26 Septembrie 1928 ora 11.

Ordine de zi.
1. Modificare statutelor art. 5. in legatura cu sporirea capitalului social de lei 2.500.000 pe lei 5.000.000
2. Abdicere unui membru de comitetul de cenzori si alegere altui in locul sau.

Acionari se vor exercita dreptul lor conform statutelor.
Cluj, la 8 Septembrie 1928.
Consiliul de administratie.

— Az Uj Kelet nagyváradí főlkkiadóhivatalának vezetője Blum Zsigmond. Lakik Rimanozy-u. 4. sz. (J. em.) A lap érdekében történő reklamációk ide intézendők. Mindennemű hirdetések és előfizetések felvételi helye.

TÖZSDE

DEVIZÁK	Közozsvár	Valutapiac 1928 szeptember 12 (Rador)							
		Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3185—3190	—	—	49275	3175	1104875	13668	64067	192550
Newyork	16. 1625	51937	51945	2561	16468	57370	70980	3375	—
London	83—804	25175	2520	12425	80050	2783	344350	16372	—
Paris	645—650	2123	2028'0	—	145	224050	2772	13177	850987
Milano	86—870	2716	271650	13380	863	3000	3712	17650	39050
Prága	460—442	1539	1539	—	49	170025	2193	—	523
Budapest	2884—2890	905550	905450	—	2880	—	12368	58827	29650
Belgrad	—	91275	913	—	290	—	1247	59350	—
Eukarest	—	316	316	1560	—	10850	431	2055	176
Var-o	—	5820	582250	—	1870	346	7957	37830	6150
Bécs	2330—2335	7317	7318	—	1870	6432	—	475'2	—
Berlin	310—315	143,9	12374	—	3935	13670	16 13	803'0	—

Száz lei árfolyama. Zürich (uro) 316, Páris 1560, Budapest 349, Bécs 43175, Prága 2055

Az afgánok mozija

C. Z. Klötzel, a neves német publicista, aki — mint az Uj Kelet megírta — Amanulla királyt hazakísérte Afganisztán fővárosába, Kabulba. Az újságíró most kezdte közölni az afgánok fővárosában szerzett impresszióit. Az első, amiről írt: „A mozi Kabulban”. A cikk nemcsak a keleti város moziját ismerteti, hanem friss humorral és ötlettel világít rá ennek a feltörekvő népművelési elmaradottságára.

Kabulban két mozi van: egy leégett és egy másik, amit még nem építettek fel. A leégett a város legjobb helyén fekszik, szemben Abdurrahman, az utolsó előtti mur mauzoleumával. Ezt Amanulla maga építette. A tűzvész akkor pusztította el, amikor a király európai körúton volt. Éppen azt a filmet vetítették, amelyen látni lehetett a király Rómában való fogadtatását. Suraja királynő meglepett a vászon életnagyságban — látvány nélkül. Ezt ugyilátszik a vallásos mozi nem bírta el és szegyenében leégett. Most már csak fekete törmelék és esonka láthatnak, néma látakozásul minden modernizmus ellen. Holnap, ha majd a király elefantjait munkára vezetik, akkor ezek az állatok pergament bőrüket fogják a csupasz oszlopokon vakítani.

A még fel nem épített mozi Kabul városa fogja felépíteni. Láttam a mozi tervét és mondhatom, a filmparadicsom lesz. De mindenestre be kell majd várni, amíg elkészül, mert egyelőre kevés a páisa. (66 páisa egyenlő 1 afgánbanival, ez pedig egyenlő 30 lejjel.)

Mintegy azonban moziak lennie kell, egyelőre — népkertben — ideiglenes állítottak fel és egy tágas, légyszögletes területtel szalmából font gyékénnyel kerítették be. A vetítógép házáat válygából készítették, aminthogy az összes kabuli házak kienctezedése válygából van. Legtöbb technikai nehézséget azonban a „bakok” építése okozta. Bakoknak ugyanis szintén lennie kell, mert különben hol üljenek a „hamunok” a hölgyek, akik látni akarnak, anélkül, hogy őket látnák. A nagy probléma vala hogy sikerült és az afgán ladyk valamit tyuklétra félen másznak fel filmháremükbe. A bakok alatt pedig ott terposzke dik a páholy, amelyben csak európarak ülnek, mert a hely öt páisával drágább. Ha az ember ezen a helyen érteljesen megrázni az oszlopokat bizonyára hamu nok potyoghatnak...

A vetítőkészülék tiszteltreméltó muziumi darab, amit még most is kézzel hajtának. A filmet Indiából importálják, a legborzalmasabb Wildwest drámákat, amiket csak el lehet képzelni. Minden drámát három részre szakítanak. Minden részt három nap egymásután játszanak le. A kabuli moziulajdonos pedig nagyszerűen ért hozzá, hogy akkor szakítsa meg a filmet, amikor a legérdekesebb. Az a film, illetve filmtorzó, amit én láttam, abban a pillanatban szakadt félbe, amikor a hős egy rohadt autóban állva, lassót dobott egy vezető nélkül maradt vasuti mozdonyra. El akarta fogni. Látni szeretném azt a mozi látogatót, aki a folytatást elmulasztaná!

A mozi sűrűn látogatják az afgánok. Kíváncsi vagyok, vajon mire is gondolhatnak, amikor ezeket a filmeteket figyelik. A filmeknek ugyanis nincsen perzsa feliratuk, csak angol címeik vannak, ezeket pedig olvasni sem tudják. De nincsen emberük sem, aki megmagyarázná mit jelentenek az egymást követő fotografiák. Ezzel szemben azonban a vászon száz és száz doiggal van tele, olyan történészekkel és eseményekkel, amelyeket azelőtt sohasem láttak, amelynek értelme tehát el van zárva előlük. Itt egy példa:

Rablók behatolnak egy bankba és egy dollár-csomagot rabolnak. Az afgánok nagyszerűen értik a céllövést, ezt saját tapasztalatukból ismerik. Hogy a rablók követelik áldozataiktól a kezek felémelését, ez egészen különösnek tetszhetik előttük. Mi értelme van — kérdezhetik — rabolni és még csak nem is öl-

ni! Amikor azonban a banditák bezsebelik nagy csomagokban a papírrongyokat, ahelyett, hogy elvinnék a falról az órákat, vagy legalább is a csinos irókiaszonyt, olyankor az afgánok bizonyára kábelkednek az európaiak józan eszében. Mert az afgánok soha egyetlen papírdoláért nem láttak és hogy mit jelent egy bank, azt még csak hallomásból sem tudják.

A keleten néhány barátom keserűen panaszkodott afelett, hogy azok a filmek amiket ott vesznek fel nániuk, az európaiak előtt hamis színben tünteti fel őket. Ez igaz lehet, de Európa filmsorsa itt, Kabulban sokkal rosszabb. Ha az emberek itt kijönnek a moziból, bizonyos hogy bennük, európaiakat hisztia örülteknek tartanak és az a tisztelet, a mellyel bennünket öveznek, nem egyéb,

mint az a jámbor félelem, amellyel saját magukat bolondoknak tekintelmehetegjeiket is szenteknek nézik. nek ez már bizonyos.

A kommunista-per harmadik napján a hadbíróóság illetékes-ségét vitatta a védelem

A védők szerint az ostromállapot alkotmányellenes lévén, polgári bíróság illetékes a pör letárgyalására, de a hadbíróóság illetékesnek mondotta ki magát

(Cluj-Kolozsvár, szept. 12. Az Uj Kelet tud.) A kommunista per mai tárgyalásán még mindig nem kezdtek meg a vádlottak és a tanúk kihallgatását. A védelem újabb erőszítéseket tett, hogy a tárgyalást elhalasszák és minden lehető alkalmal pergálló kifogásokat terjesztett a hadbíróóság elé. Mint ahogy tegnap is, a pergálló indítványokat sorra utasította el a hadbíróóság és így a pert most már egészen bizonyosan végig fogják tárgyalni.

A delelőtti tárgyaláson az egyik védő hosszabb beszédben a Marzescu féle rendtörvénnyel foglalkozott, amelyet alkotmányellenesnek minősített és jogi érveléssel szállt sikra tézise mellett. A tárgyalásról a következő jelentésünk számol be:

Reggel kilenc órakor nyitja meg Pacala ezredes a tárgyalást és rögtön Negulescu kapitánynak adja át a szót, aki arra való tekintettel, hogy a per vádlottainak a nagyrésze magyar, kéri, hogy a vádiratot magyarul is felolvassák. Az elnök ezredes elfogadja a kérést és utasítást ad a magyar tolmácsnak, aki megkezdte a vádirat magyar fordításának felolvasását, ami újabb két órát vett igénybe.

Újabb pergálló indítvány

A vádirat felolvasása után az elnök pár perces szünetet rendelt el, majd a védelem részéről elsőnek Statescu ügyvéd emelkedett szólásra; aki pergálló indítványt terjeszt elő. Elmondja az ügyvéd, hogy a védőügyvédek meg nem jelenése miatt a hadbíróóság hivatalból rendelt ki védőket egyes vádlottak számára. A törvény előírása szerint a védőügyvédek három nappal a tárgyalás előtt kell kinevezni. Ez nem történt meg és a vádlottak két csoportja, egy csoport, amelynek a védelmét Lazar Aurél látta volna el, a másik csoport pedig, akiket Costa-Foru, Dobrescu Pompiliu Ioanitescu védtek volna, védelem nélkül maradt. Statescu kéri jegyzőkönyvbe venni azt, hogy a védőket nem három nappal a tárgyalás előtt nevezték ki.

Negulescu kapitány tiltakozott az ellen, hogy a tárgyalást Statescu pergálló indítványa miatt elhalasszák, de nem emel kifogást a panasz jegyzőkönyvbe vétele ellen.

A hadbíróóság visszavonult és pár perces tárgyalás után elvetette a pergálló indítványt, de elrendelte, hogy azt jegyzőkönyvbe vegyék fel.

A védelem erre semmisségi panasz jelentett be.

Illetékességi kifogás a hadbíróóság ellen

Zissu bukaresti ügyvéd a hadbíróóság-nak a perben való illetékessége ellen emel pergálló kifogást. Az ostromállapot merőben alkotmányellenes Romániában. Miután pedig a hadbíróóság csak ostromállapot esetén bírskodhatik, a jelenlegi alkotmányellenes ostromállapot alatt a hadbíróóság működése sem lehet legális. Ezután részletesen ismerteti az ostromállapotra vonatkozó törvényeket és elmondja a törvények keletkezésének történetét. Minden háborus alkalmal életbeletették a törvényt, melyet legutóbb 1915-ben szavazott meg a parlament. A törvény a háboru alatt lépett érvénybe és azóta a kormány csak rövid időre szüntette be. Most szinte az egész ország területén csak háboru, vagy háborus veszély alkalmával rendelhető el ostromállapot és akkor is csak speciális törvény alapján.

A védő szerint Erdélyre speciálisan egyáltalán nem is vonatkozhatik az ostromállapot. Erdélyben ugyanis nincsenek érvényben a régi királyság háborus törvényei, így az ostromállapotra vonatkozó törvény sem. Az 1923-as parlament ellenben Erdélynek is alkotmányt adott, ez az alkotmány pedig kategorikusan intézkedik az ostromállapotra vonatkozó törvény meg egyáltalában nincsen. Erdélyben nem érvényes az ostromállapot. Eszerint tehát a hadbíróóság, — mint egy alkotmányellenesen kreált állapot speciális bírósága nem lehet kompetens a per megítélésére, mely kizárólag polgári hatóság elé tartozhatik. Kéri a tárgyalást ezen indokok alapján való elhalasztását.

A másik illetékességi kifogás

Patrascanu bukaresti ügyvéd más szempontból vizsgálja meg a kérdést. Szerinte sem kompetens a hadbíróóság a per tárgyalására abból az okból, mert a jelenlegi per a munkásságnak a polgári rend elleni pere. A vádlottak egy igen jelentékeny társadalmi osztály, reprezentánsai, akikkel hatalmas embertömeg azonosítja magát. A hadbíróóság nem egyének, hanem egy társadalmi osztály fölött ítélkezik. Epen ezért katonai törvényszék nem illetékes a döntésre, hanem az kizárólag polgári hatóság elé tartozik, kéri az illetékességi kimondását.

Újabb szócsata a vád és védelem között az elhalasztásért

Vicol védőügyvéd a Marzescu féle rendtörvény alkotmányellenes voltát bizonyítja és kéri a tárgyalást a törvény alkotmányellenessége miatt elhalasztani.

Negulescu kapitány emelkedik ezután szólásra és nem látja okát annak, hogy a tárgyalás halasztást szenvedjen. Az ostromállapot lelezik és a hadbíróóság nem illetékes abban, hogy annak törvényes vagy törvénytelen mivoltát megállapítsa. Ami a Marzescu féle törvényt illeti, annak megítélésében csak a semmitűzők illetékesek, ezt az alkotmány 103-ik paragrafusára megállapítja.

Vicol: Mi azt hangsúlyozzuk, hogy az ostromállapot alkotmányellenes és így a hadbíróóság nem lehet a perben kompetens. Erre ön nem felelt.

Negulescu: Önök tegnap a tárgyalást akarták elodázní, most pedig a bíróság illetéketlensége fölött vitáznak. Én viszont azt kell a hadbíróóság tudomására hozzam, hogy a hadbíróóság nem illetékes annak megállapításában, hogy van joga ítélkezni, vagy sem. Ostromállapot lévén, a politikai per megítélésére a hadbíróóságot rendelték ki.

Elnök bejelenté, hogy a hadbíróóság tárgyalásra vonul vissza a benyújtott pergálló indítványok fölött.

A hadbíróóság megállapítja illetékességét

Mire a hadbíróóság döntésre vonul vissza és egy negyedórai tanácskozás után kibírdette, hogy a pergálló indítványokat elvetette, a hadbíróóság illetékességét kimondta és elrendeli a per folytatását. Déli egykor az ülést felfüggesztették és csütörtök reggelre halasztották. Csütörtökön azonban a tanúk beidézésére szükséges 48 órára fel fogják függeszteni a tárgyalást, mely így szombaton folytatódik. Az újabb pergálló indítványok előreláthatólag a szombati napot is igénybe fogja venni úgy, hogy a vádlottak és tanúk kihallgatására csak a jövő hét folyamán kerülhet sor.

— Az Uj Kelet nagyváradi fiókiadó-hivatalának vezetője Bhum Zsigmond. Lakik Rimánóczy-u. 4. sz. (I. em.) A lap érdekében történő reklamációk ide intézendők. Mindennemű hirdetések és előfizetések felvételi helye.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánási zsidóság napilapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkének utánnomását csak írás megjelölésével engedjük meg.

Befejezettnek tekinthető-e a város által megnyert jéggyárbérlet elleni per? Ismeretes, hogy a város a közelmúltban saját üzembe vette át a városi jéggyárat, amely bérbe volt adva. Az edigi bérlet ellen a város különböző jogcímenek kártérítési pert indított, amelyet meg is nyert. A per vesztes alperes most különböző utakon próbálja a városi tanácsot rávenni hogy térjen vissza a bíróság ítéletére s ezzel kapcsolatban különböző egyezkedési ajánlatokat tesz a városi tanácsnak. Mindenesetre megmagyarázhatatlan maradna előttünk, ha a város elfogadná a jéggyár volt bérletének egyezkedési ajánlatát és visszatérne a bíróság ellenük szóló, vérvérvényes ítéletére.

Egy örült japán farmer méreggel kevert gyümölcsöt küldött a császárnak. Portlandből jelentik: Inoue japán konzul jelentést tett kormányának arról, hogy egy mérényletnek jött nyomára, amely a japán császárnak és családjának élére ellen irányult. A konzul a tokiói postaigazgatósággal és rendőrhatalommal folytatja a nyomozást, amely azonban csak a mérénylet egy két részletére tudott világosságot deríteni. A tokiói császári palota tisztviselői felbontottak egy a császári család címére Kaliforniából érkezett csomagot, melyben a császár egy hüvelykujjával gyümölcsöt küldött ajándékként. A szebbnél-szebb, válogatott gyümölcsökből álló küldeményt vegyi vizsgálatnak vetették alá s az elővigyázatosság teljes mértékben indokoltnak bizonyult, mert a vegyelmzésnél a gyümölcsökben strichnint találtak. A legnagyobb titoktartás mellett indult meg a nyomozás az ismeretlen mérénylet után, amit nem sokára Oaklandban egy Higasi japán farmer személyében letartóztattak. A mérényletről megállapították, hogy nem épelméjű és hogy már hosszabb időt töltött ápolás alatt az elmegógyintézetekben, de mindannyiszor sikerült megszöknie. Az Oaklandi japán vicekonzul Kameo nevében a mérénylet kiadását kérte s a törvényszék úgy határozott, hogy a kérelem formális elintézéséig a delikvens rabkórház elmeosztályán helyezze el kettőzött szigorú felügyelet alatt. A nyomozás egyébként azt is megállapította, hogy Higasi nemcsak a császári családnak, hanem a portlandi japán konzulnak is küldött a mérgezett gyümölcsből.

A szódavíz feltalálójának különös szobra. Egy kaliforniai városban különös emlékművet állítottak fel Joseph Priestley híres kémikus tiszteletére. Priestley találta fel ugyanis a szódavízet. Az emlékmű egész szokatlan módon ábrázolja az angol kémikust. A városka főterén hatalmas bronzból készült szódavízes üveget állítottak fel, amelynek az oldalán Priestley domborműve van. A hatalmas szódavízes üvegből állandóan hatalmas sugárban ömlik a víz.

Pályázati hirdetés

A hunedoarai (Vajdahunvadász) aut. ort. izr. hitközség előjárósága pályázatot hirdet egy sóhet ubóék állására. A pályázatokhoz csatolandók az eddigi működésről szóló bizonyítványok, továbbá három ortodox rabbi által kiállított kabele. Útköltés csak a meghívottnak tértetik meg. A pályázatok okt. 1-ig a hunedoarai aut. ort. izr. hitközség előkéségéhez nyújthatók be.

Az előjáróság.

Fölfedezték a gyomorrák elleni gyógyszert?

Glaessner professor szenzációs bejelentése a bécsi orvosgyűlésen

Bécs, szept. 12. A Rainer főhercegről elnevezett bécsi kórház belgyógyászati osztályának vezetője, Glaessner professor rágeszáló állatokon megéjtett kísérletek során néhány évvel ezelőtt felfedezte, hogy sósavas pepszin befeeskendezése által olyan daganatok támadnak, amelyek bizonyos idő múltán teljesen ki is gyógyulnak. E daganatok regenerációját elő lehet segíteni, ha a pepszint a bőr alá fecskendezik. Glaessner professor ugyanezt a kísérletet saját magán testén ejtette meg és megállapította, hogy ugyanez a kutatási eredmény az ember javára is érvényesíthető.

A pepszinbefecskendezéseknek a daganatokra való gyógyhatását a professor most már gyomordaganatokra alkalmazta és pedig a legjobb sikerrel. Glaessner néhány száz betegon próbálta ki pepszinkuráját és a napokban egy orvosi gyű-

lés keretében közölte kutatásai eredményeit. Számos esetben teljes gyógyulást ért el, ezek közül olyan betegeknek, akik három-négy év óta szenvedtek a gyomordaganat fájdalmait és kellenetlenségét. A betegek 50 százaléka szubjektív közérzés és súlygyarapodás tekintetében javulást mutatott. Már az első befecskendezés után minden beteg jobban érzi magát és figyelemfelkeltő jelenség, hogy a pepszinbefecskendezések más szervek rákos daganataira is reagálnak. Az orvosok azt hiszik, hogy nyomára jöttek egy új hormonnak, amelyet a gyomor nyálkahártyája választ ki, mint az inzulint a hasmírigyek. Az orvostudomány bécsi notabilitásai többször hozzászóltak a kérdéshez és az a vélemény alakult ki, hogy Glaessner tanár felfedezése olyan terméshetű, amely nagy perspektívát nyit a rákgyógykezelés terén.

A Keren Kajemet Tisri-akciója

Roshassana előtt
ne küldjön újévi üdvözlőt, váltsa meg KKL adományával.

Roshassanakor
gyakorja a jótékony imáinkba foglalt parancsot. — Szederuljon a KKL-nek Makkirkor fogadalmi adományát makkirkartáyon tegye meg.

Jomkipur előestéjén
megtegye a nagyobb adományát juttassa el a KKL-re vagy tegye a helybe.

100,000 Dunam föld visszaváltás
tegye lehetővé az egész világ zsidósága a földnek alatt a KKL adományával
Erec Jiszráelban!

— Esernyőszegesség ingyen, zuhogó esőben. Párisban a nagy boulevardon van egy esernyőkereskedés, amelynek tulajdonosa néhány mappal ezelőtt, amikor szakadt az eső, kiállt az utcára és az üzlet esernyőit ingyen szétosztogatta a járókélok között.

Egy óra alatt minden esernyőt — ezernégyezer darabot — szétkapkodták az emberek és a bolt teljesen kiürült. Most a hatóság lezárta az üzletet, mert kiderült, hogy az esernyőkereskedő megörült és az esernyőszegességgel minden vagyonát az utcára dobta. Az elmebajos kereskedőt térboldvába szállították.

— Megszökött egy gyilkosság miatt életfogytiglani kényszermunkára ítélt francia orvos. Párisból jelentik: A gyanúai büntető gyarmatról nemrég megszökött egy dr. Bourgrat nevű fejező két másik fejezővel együtt. A doktor lakásán a nakiidején egy fali szekrényben megtalálták egy 1925-ben nyom nélkül elveszett marseilli pénzbe szedő holttestét, aki 9000 frankkal tünt el. A doktor, aki a pénzbeszedőnek rendszeres orvosi kezelés kapcsán injekciókat adott, azzal védekezett, hogy a pénzbeszedő egy gyógykezelési balesetből kifolyólag halt meg. Az ügyben két évig tartó vizsgálat után, az összes enyhítő körülmények tekintetbe vételével, a múlt évben a doktor életfogytiglani kényszermunkára ítélték. Ügyvédje jelenleg azon fáradozott, hogy védenének perét revizió alá vegyék. A gyarmatügyi minisztériumban még csak annvit tudnak a szó kérésről, hogy a doktort a saint laurenti kórházban kezelték és ottan szökött el.

* Megnyit Papp & Felszegi uridivat áruháza, hol legszebb és legegységesebb uri divatcikkék a legolcsóbban szerezhettek. Chui, Piata Unirii (v. Főter) No. 14. az Erika cipő áruház mellett.

— Turistakirándulás. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület f. hó 16-án, vasárnap a turi bucsura való tekintettel kirándulást a turi hasadékhöz rendezi. A gyalogosok Haltrich Árpád vezetésével szombaton este 11 órakor, a kerékpárosok pedig vasárnap reggel 6 órakor indulnak a Mátyás-háztól. Vendégeket mindkét csoportban szívesen látnak.

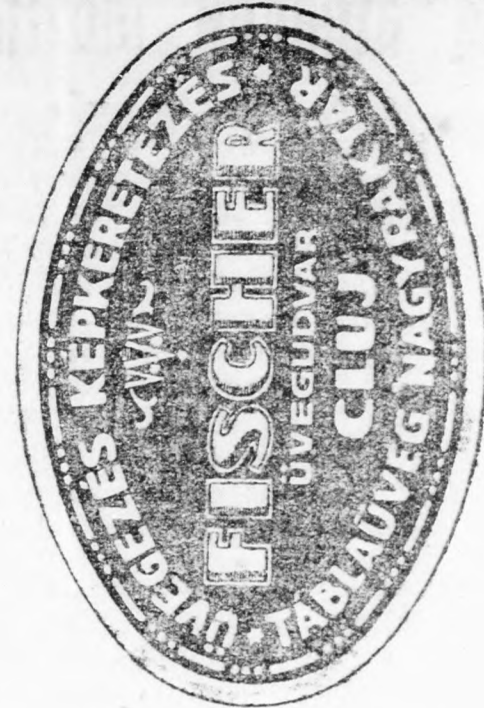
Pénzt és munkát

takarít meg! Ne küldjön minden ismerősének külön újévi üdvözlőt.

Közöltesse ros hasanai jókivánságait

az UJ KELET-ben

Egy 2 cm-es kockahirdetés díja Lei 150.—. Nagyobb hirdetés tarifális áron fizetendő. Csoportos közlés díja Lei 100.—.

— A kolozsvári klinikák husszállítója lakásán vágta a marhákát. Petrisor kolozsvári rendőrszabkomiszár ma délelőtt megjelent Kirkósa Gyula mérszáros Anton Pan-ucca 24. szám alatti házában, ahol a mérszárost in flagranti kapta, amint több serfészt és szarvasmarhát levágott. Kirkósa Gyula volt egyébként a klinikáknak is a szállítója s így az általa szállított húst nem lehetett alávetni a feltétlenül száükséges állatorvosi vizsgálatnak. Tofan városi állatorvos ma jelentést készített az esetről és megtette Kirkósa ellen a feijelenést.

— A Haggibbor-imaházban már csak koriátolt számban kaphatók jegyek az Egyetem-ucca 1. szám alatti »Optica« cégnél.

Minden takarékos háziasszony
a NOSEDA szappantartó szab.
Luzas-szappant használ!

Árverési hirdetés

Alulírott dr. Pordea János közjegyző közfenntevetelle mellett nyilvános árverésen késedelmess vevő terhére legtöbbet ígérőnek el fognak adni szövetek, selymek, cartonok, vásznak, zefírek, asztalnemi és szőnyegek 685.000 lej értékben.

Az árverés f. hó 12., 13. és 14-én mint dennap déután 3 órai kezdettel Chui, Str. Memorandului No. 9. (Unió-ucca) lesz megtartva. A fent leirt árúk feltélenként kikiáltva, kikiáltási áron alul is el fognak adni.

Árverési feltételek alulírott irodáiban megtekinthetők.

Vevő a vételárat azonnal kifizeti 2 százalékos adóval együtt.

Dr. Ioan Pordea,
notar public.

* Olvassátok figyelemmel ezt a fontos hirdetést. Naponta 3 lejjel szerzhettek magatoknak egymillió francia frankot, ami hat és félmillió lejnek felel meg. Vagy kétmillió shillinget négy-millióhatszáz ezer lejtérképben és nyerhettek egyes díjak szerint négy-millió hárommillió, kétmillió, egymillióöttszáz ezer, négyszáz ezer, háromszáz ezer, kétszáz ezer, száz ezer, kétszáz ezer lejt. Senki nem veszíthet. Ezeket és ezeket tett már boldoggá és fog még boldoggá tenni. Ne dobjátok el maradtoktól szerencséteket. Meg akartok szabadulni végül a mindennapok gondjaitól és akariátok-e boldoggá tenni kedveseiteket? Meg akariátok-e növelni háztartástokát? Akariátok-e értékes ingatlanok tulajdonosai lenni? Meg akariátok-e szerezni a holnapi nap és a boldog jövő békéjét? Akariátok-e egy kényelmes és boldog élet minden komfortját? Ha igen, akkor iriatok azonnal, még ma egy levelezőlapot és kérietek részletes információkat a Soc. Româniatől Chui, Reg. Ferdinand 60 szám.

Kifutófiu

felkétérik. Kishitel és Takarékpénztár.
Reg. Ferd. 5 szám.

Szinh

A M...
Csütörtök:
Márton
bérlet

Péntek:
vedéj
A. S...

Szombat:
Poór
bérlet

Vasárnap
Mozib
10 lej
föllépe

Vasárnap
ság 2

Vasárnap

Hétfőn:
bérlet
Kedd: A
let 5.

Házibar
szombaton
Szenes B
ber. Alvó
Nóti Káro
barát fog
A házibar
dapesten
évek óta
ragyozó,
érdekes.

vár az ie
sabb oper
tüzte ki
Házibarát
lettel és
a színház
Poór Lfi.
Petróczi
Czopán F
Ferenc.
Olasz Laj

Di
az ősz
érkeztel
Ki
könyvke

A Házibar
este, negy
Jegyekről
Rátkavi
népszerű
színes

LO

hab

me

F

divats

Eg

Gr

nődiv

Ciuj

Ma

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Csütörtök: Hivatalnok urak. (Rátkay Márton vendégjátékával. Premier-bérlet 3. szám. Sszám: 17.)

Péntek: Árvácska. (Rátkay Márton vendégjátékával. Napi bérlet 4. sz. A. Sszám: 18.)

Szombat: A házibarád. (Ujdonság először. Poór Lili főlépésével. Premier-bérlet 4. szám. Sszám: 19.)

Vasárnap fél 3-kor: Cirkuszhercegnő. (Mozihelyarákkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Karácsonyi Ill. Solyom Gy. főlépésével. Sszám: 20.)

Vasárnap 6-kor: A házibarád. (Ujdonság 2-odszor. Sszám: 21.)

Vasárnap háromnegyed 9-kor: Drótoslót.

Hétfő: A házibarád. (3-adszor. Napi bérlet 4. szám C. Sszám: 23.)

Kedd: A házibarád. (4-edszor. Napi bérlet 5. szám A. Sszám: 24.)

A színházi iroda hírei:

Házibarád. Nagy eseménye lesz szombaton este a Magyar Színháznak: Szenes Béla (A gazdag lány, Buta ember, Alvó herceg, Nem nősilók szerzője) s Nőj Károly legújabb darabja, a Házibarád fog ezen az estén színrekerülni. A Házibarádnak olyan sikere volt Budapesten a Várszínházban, amilyenre évek óta nem volt példa. A Házibarád ragyogó, ötletes, kacagtató, finom és érdekes. A Házibarádtól olyan sikert vár az igazgatóság, mint a legdivatósabb operettundóktól. Éppen ezért tüzte ki ezvadásztani négy estére. A Házibarádra igen gondosan, sok szeretettel és rendkívüli ambícióval készül a színház. A Házibarád főszereplői: Poór Lili, Marsi Gizzi, Laczkó Aranka, Petróczy Alice, Székelyhidv Adrienne, Czopán Flóri, Mészáros Béla, Hoykó Ferenc, Tóth Elek, Mihályffy László, Olasz Lajos, Leővey Leó, Lantos Béla.

Divatlapok
az őszi és téli szezonra megérkeztek és olcsón kaphatók

Király János
könyvkereskedésében, Fő tér 15. Cluj (Plebánia épület)

A Házibarád harmadik előadása hétfőn este, negyedik előadása kedden lesz. Jegyekről tanácsos előre gondoskodni. Rátkay Márton vendégjátéka. A legnépszerűbb és leginnevültebb budapesti színész, Rátkay Márton, ma este

Londonból
kabát- és kosztüm-szűvetek

megérkeztek!

Chewrons, Flausch, Kammelhaar, Kashaburre, Tiveed divatszövések, izléses választékban.

Egyes kabátok.
Mintákat vidékre küldünk.

Grünwald és Steiner
női divat különlegességek áruháza
Cluj, Piata Unirii No 12.

folytatja diadalmas sikert vendégjátékát. Ma abban a szerepében lép fel, amelyben országos hírűvé vált a neve: Földes Imre Hivatalnok urak Róth bácsijában. A Hivatalnok urak a legaktuálisabb, legizgalmasabb dráma, amely hosszú évek óta nem szerepelt színházunk játérendjén s így a mai közönségre az ujdonság ingerével fog hatni. Eppen ezért tüzte ki az igazgatóság a mai előadást premierbérletben. Holnap, pénteken az Árvácska című Zerkovitz-operettet adják Rátkay Mártonnal.

Cirkuszhercegnő — mozihelyarák- kal, Karácsonyi lível, Solyom Győzővel. Vasárnap félhárom órakor a híres Cirkuszhercegnő kerül színre Karácsonyi lível a címszerepben, Solyom Győzővel Mister X szerepében. Nagyon olcsó mozihelyárok: 50, 40, 30, 20 és 10 lej.

Régi nyár. Polynak már a próbák a legközelebbi nagy attrakcióból: A Régi nyár című óriási sikert revü-operettből.

Amateurok, fényképezészek!

Fényképezési cikkeket a legolcsóbban

BENNET

papíráruháznál, Piata Unirii 20. sz. alatt

szerezhetik be.

Könyvjegyzék

az Uj Kelet könyvosztályában kapható könyvekről

Mauriac: A méregkeverő	230	Földi Mihály: Csábító	272
Zola: A pénz	289	Rosenakné B. Blanka: Házasság	190
Ambrus Zoltán: Midás király I-II.	306	Gárdonyi Géza: Abel és Eszter	136
Osteno: Szállnak a vadludak	265	Hosszuhajú veszedelem I-II	340
Thomas Mann: A Buddenbrook ház (Két kötet)	476	Kiki a párjával	136
Galsworthy: A fehér majom	238	Kosáryné Réz Lola: A pápaszem	68
Bonsels: Tündérvilág (Himmelsvolk)	153	Andai Ernő: Soha ilyen tavaszt	136
Tolstoj: Karenina Anna (Két kötet)	384	Kiszely Gyula: Csereházasság	136
Emil Ludwig: Az ember fia (Krisztus élete)	272	Szöllősi Zsigmond: A férfi szerelme	55
Ruyard Kipling: A kialudt fény	146	Arlen: A zöld kalap	136
Naulahka	146	Paul Moraud: 50% szerelem	81
I. Kessel: A véres pusztá	122	Lesage: A sánta ördög	136
Bourget: A parkettáncos	130	Walpole: Jeremias (Egy 8 éves fiu regénye)	136
Legújabb Wells-könyvek		Ferri Pisani: Szerelem Amerikában	163
A püspök lelke	190	Hough E.: Mary Warren csodálatos története	102
Mr. Polly lázadása	81	Br. Orcy Emma: Az összekuszált fonat	136
Britling	102	Ludwig Wolf: A játékos	204
Emberék — életek — szerelmek		Courths Mahler: A büszke halgatás	102
Híres emberék életének regényei		A gyöngyosor	122
Paleologue: Cavour	238	Bárki vagy, szeretlek	25
Szini Gyula: Jókai (A legnagyobb magyar író életének izgalmas regénye)	204	Csathd Kálmán: A házasságok az égvén kötetnek	25
Marius Audre: Kolombusz Kristof igaz kalandja	192	Rosny: Fekete ország	25
Rafael Sabatini: Borgia Caesar élete I-II. (A méregkeverő, orgyilkos, vérfertőző Borgiai valódi története (Két kötet))	408	Axenham: Barbara boldogsága	25
Maurois: Disraeli élete	272	Thurston E.: Charmeuse	102
M. Hary: Kleopatra szerelmi élete	136	A. Neumann: A sátán (2 kötet)	292
Murat hercegné: Nagy Katalin cárnő szerelmi élete	128	Lehne: Kie vagyok	60
Paleologue: II. Sándor cártörténet	128	A grófné szerelme	60
Szaszanov: Végzetes évek	408	Werner: Dacos szerelme	60
Sas Ede: Desdemona leánya	55	Adlersfeld-Ballestrem: Régi történet	60
Moly Tamás: Szegedi Emma színésznő	55	Hutchinson: Az asszony, aki pénzt keres	230
Karneval	80	Dekobra: Leányzóktetés	55
Berend Miklósné: Lükettő talaj (Két kötet)	476	Edgar Wallace világhírű detektív-regényei:	
Ambrus Zoltán: Berzsenyi dinasztia (Ambrus legújabb műve)	170	A vörös kör	136
Medvöcny Bella: Amor (A híres operaénekesnő szenzációkkal teljes regénye)	255	A zöld Yász	204
Vándor Iván: Solyomház	217	A Polyanihe titka	136
Pekár Gyula: Az ezüsthomlokú vándor	119	A titokzatos banda	190
Lőrinczi György: A boldogság császára	119	Opera-ismertetők	
Sásdi Sándor: Vadludak	136	A legújabb és legtekélyesebb operavezető és zenei utmutató	
Darnay: Bujdosó gyöngyosor (A balatoni és bakonyi várak regénye)	204	Mozart: Figaro lakodalm	68
		Bizet: Carmen	34
		Erkel: Bánk bán	34
		Puccini: Turandot	34
		Wagner: Lohengrin	34
		Schldloff: Az érvényesülés művészete	90
		A jó házi konyha	22
		Déry Tibor: Énekelnek és meghalnak	102

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő, jellegű levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Kunwald

Cluj, Str. Vlahuta (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 1-47 szám

füvegcsiszoló és tükrögyár. Táblafüveg raktár és füvegcsiszoló vállalat. Hibás tükrök újra foncsorozása

Intelligens izr. nő elmenne házvezetőnek vagy anyahelyettesnek. Szíves ajánlatokat „Szorgalmas” jellegre a kiadó továbbít. 1053-1

Ovadékképes, önálló üzletvezető, ki a cipőszakmában teljes jártassággal bír, a román és német nyelvet perfektül bírja, azonnal felvétetik. Ajánlatok Ferdinand Friedmann cipőüzlet Sibiu, Strada Metropoliiei 6. küldendők. 1052-1

Zongora kitűnő állapotban levő, helyszűke miatt, azonnal eladó. Muzéum-u. 4. ajtó 2.

Szilvá-Rakyt nagyobb mennyiségben veszek. Ajánlatot kérek Braun Sandor, Gherla. 1029

Szikvizgyártó gépet teljesen jókaban levő 20 liter ürtartalmú felül megvetelre keresek. Ajánlatokat a kiadó továbbít. 1058-1

Perfekt német levelezőkeresek azonnali belépésre. Könyveléshez nem szükséges Szombaton zárva. Ajánlatokat „Nagykereskedés” jellegre kiadóba kérik.

Fogorvos izr. 38 éves korig betársulhat jó praxisba nagy városban házasság révén. Érdeklődők írjanak e lap kiadójába „Jövő” jellegre. 1054-1

Uj boroshordók minden nagyságban olcsó árban e a 10k. 600-900 literes a 2-20 lej. Raport Henrik, Aji 1061-1

Több jobb nagytelefontomi Chevre Kadisa-útes kiadó. Bövebbet az ort. Chevre Kadisa-nál. 1057-1

Hajhullás
és hajkorpa ellen legjobb szer az „Egger-Petrol”
Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában

Soffiori állást keresek. Szerény igényekkel. Címét „G” jellegre kiadóba kérek 1055-1

Renault-automobillal, hatlórós, kitűnő karban, olcsón eladó. Megtekinthető Kövespád-u. 17. 10-11 óráig.

Jobb izraelita lány elmenne bármilyen üzletbe, vidékre is. Cím a kiadóban. 1061

Szülők tanítók!

figyelmébe.

A legjobb képes heber ABC. Kapható az Uj Kelet könyvosztályában — Cluj

Ara 45 lej

HEBE

a legjobb gyógy- és borvíz már 10 évig rendelkezésel is engrosárakban házhoz lesz szállítva. Megrendelőd hely a főterakat és vezérképviseletnél: Coloniaie

FISCHER
Calea Reg. Ferd. 28-a. Varosi épület

Matild-víz gyógyítja a hurutos betegségeket

REUBENI, a zsidók fejedelme

Irtá: Max Brod

57

Fordította: dr. Hamburgné Becskl Irén

Most megnyílik előtte a könyvtárszoba ajtaja.

Hatalmas íróasztal mögött ül Mantinó fekete falában, keresztbevetett karjai bő ruhájukban nyugosznak. Ez az ember segítene az inkvizíció ellen? Ugy ül ott, miként maga az inkvizítor, törvénykező, elítélő. Nem üdvözlö a belépőt, nem nyújt kezet, csak kis, vörös szemhéjú szeméinek átható tekintetével vizsgálja.

A szar ünnepélyesen megszólítja: „Jakob ben Samuel Mantino”.

Az ellenfél magas homloka összerándul. Nem szívesen hallja teljes zsidó nevet. Reubeni akaratán kívül bántotta meg mindjárt az első szavakkal, rögtön észre veszi és elhatározza, hogy ettől fogva teljesen barátja szájaize szerint fog beszélni és nem saját szíve szerint. Ennyi megalkadás utána mit jelent eggyel több vagy kevesebb! Es nincs rá idő, hogy vitatkozzék az ember. „Valami kéréssel jövék Önhez, Mantino, Nem azért, hogy felvegyem a rég harcot. Ami azt a régi harcot illeti, ebben kijelentem, hogy legyőzöttnek érzem magam. Teljesen és örökre legyőzöttnek. De most nem rólam van szó. Arra kérem Önt, hogy mentse meg Molcho, a prédikátort. Ön hatalmas. Ha ön akarja, megmenti őt érsekei és püspökei útján — akiknél ön bejáratos — a máglyától, amely az ön segítségével nélkül elkerülhetetlen. Ön nagylelkű és meg fogja ezt tenni, Molcho ugyan az én barátom, még sem akarom azt hinni, hogy megvonna egy éartallantól a segítséget csak azért, mert közel áll hozzám és mert rajta keresztül — engem akar megsebezni...”

Mantinó csak most szólal meg. Eddig zavartalanul hagyta, hogy beszéljen, — világra úgy, ahogy nemely jövének, — dultatják a szegényeket, kibeszélték őket, hogy panaszt panaszra halmozzanak, hogy annál jobban kitudják az ő kegyességük ekkora nyomorral szemben. Van a félbeszakításnak egy nagyon sértő módja. Ha azonban kibeszélni hagyunk valakit, az sokszor még sértőbb. Csak most válaszol Mantinó, aki Reubeni belepertor felugrott, majd újból leült és most nyugodtan, guj nélkül, tökéletes nyugalommal felel, ami még sokkal sértőbb, mint a legkeserűbb guj. „Önt akarom megsebezni, azt hittem, hogy már eltemették, vagy valamelyik város börtönében puszult el. S ekközben ön még mindig a mi országunk földjét piszkítja. Szerencsére senki sem törődik már önnel és az ön meséivel, mint ahogy azt én már mindjárt kezdetben keresztülláttam. Még gyorsabban is jött, mint ahogy gondoltam. Es most valóban azt hiszi, hogy egy ártalmatlan csavargó annyit jelent nekem, hogy „megsebezni” akarom? Nem, önnel végeztem. Ez a dolog be van fejezve. Még csak arról van szó, hogy ki kell irtani azt a tévelygő szellemet, amit ön igyekezett meghonosítani a világban”.

Reubeni elszomorodik. Ugy véli, hogy Mantinó gyűlöletének tükré helyesen fűkrözteti vissza néhány vonását. Talán az ellenség kiemeli a kevésbé fontosakat, talán mellékeseknek mutat olyanokat, amelyek neki, a szárnak döntőeknek tűnnek és megmagyarázzák sikertelenségét. Reubeni közelebb lép. Roppant lebilincseli, hogy ellensége szeméivel lássa magát. Es átmenetileg, álomszerűen úgy érzi, hogy talán ezen uton nyomára jöhet saját rosszabbik önjével folytatott örök harcának. „A tévelygés szelleme? Hiszen mindig arra törekedtem, hogy józan legyek. Miről beszél, mit ért ez alatt a tévelygés alatt?”

„Vissza!” Távoltítja őt el egy megvető mozdulattal Mantinó, mely felbreszti a szart képzelődéseiből. Megjéid annak a gyűlöletnek a látára, amit ő lobbantott lángra. A velencei összejövetel óta, amikor az ablakon át akarta kidobni Mantinót, ez az ember szinte természetle-

nes állhatatossággal üldözi őt. Egyszer egyszer ragadtattam el magamat. Azt nem írják javamra, hogy hányszor uralkodtam magamon nehéz körülmények között. Mások eszük nélkül rohanhatnak neki a világnak. Csak nekem nem bocsájtanak meg semmit...”

Ki is mondja, Könyörög. Molcho életéről van szó. Es még egyszer hivatkozik rá, hogy amit teit, nem rajongásból, hanem józan megfontolásból tette.

Mantinó recsegve felnevet, mint ahogy a fa ropog a kandallóban: „Ön — és józai! Hát olvassa el ezt — es mondja még egyszer józanul, hogy ezt józanul mondta”.

Egy könyvet nyom a kezébe, amelyben Molcho prélikációi állanak. Be kell valania, hogy ezek a fanatikus dolgok az isteni szentháromságról, a keresztelésről, a Megváltó születéséről mind Molchovallanak. De mi köze neki ezekhez a kinyilatkoztatásokhoz, amelyeket ő is eszteleneknek tart. Az ő utja egészen más volt, a zsidók előtt szokatlan ut, — nem szellemi, hanem világi mód, hideg tettek. Megkísérlti, hogy megmagyarázza ezt, jól érti ő magától is — es Reubeni el is hiszi, hogy ez a logikusnak gondolkodó fej a tényekből helyesen itéli meg a helyzetet és szép szavak mitsem érnek előtte.

„Kettőtök közül Molcho a veszélytelenebb. Jól tudom. Egy őrjengő, aki beléshalad a kébbe. Csak össze kellett írni a sok eszteleniséget, amiket prédikálás közben mondott, latinra fordítva átadni a Promotor haeretice pravitatis-nek, — es vele már elbántunk”.

Reubeni újból rábredve a barátját fenyegető veszélyre, most még félelmetesebbnek látja annak helyzetét, mint eddig. „Így történt tehát?” — kérdezte összerázkódva.

„Így bizony”.

Van-e egyáltalán mentés ilyen bizonyítékokkal szemben, fontolgatja. Es semmi más nem jut eszébe, mint hogy újból könyörögjön próbál. Nem lát más utat maga előtt! „Ne engedje elpusztulni őt, Mantinó. El fogja hagyni Rómát. En magam fogom rábírní. Es — hiszen Önnek nem tett semm rosszat?”

„Nem tett nekem semmi rosszat? Hát róla van szó? Itt az egész zsidóság javáról van szó”.

Reubeni rámered, nem várt tőle ilyen beszédet. Ez a férfi, akinek minden törekvése az volt, hogy a zsidóságot minél messzibbre elkerülje, teljes komolysággal és úgy látszik, minden képmutatás nélkül a közösségről beszélt. Hát mégis van egy lehetőség, hogy közelebb jusanak egymáshoz?

„Hát valóban azt hiszi, hogy a zsidóság nevében harcol Molcho ellen és ellenem...”

Mantinó nem engedi kibeszélni (alapjában véve ő is egy agyonbeszélő, mint az éhes tímó, mint Dub Meyer mint Prosnic Áron és valamennyien Prágában — villan át hirtelen David agyán). „Igenis, nagy veszélytől mentettem meg a zsidóságot, kiált fel Mantinó. „Ön és Molcho és az önhöz hasonlók beszük tönkre a jövőbeli szülőhegyet. Ha önöket szabadlára engednék és ha nem volnának józan férfiak, akik befogják az ilyenek száját és földhöz verjék önöket, ahogy megérdemlik, akkor már évszázadok óta egy zsidó sem élne. A népek már régen kidobtak volna bennünket maguk közül, ha mi nem dobtuk volna ki az ilyen rajongókat, már sokkal hamarabb, nemzedékekről-nemzedékre”.

„Tehát a környező népek kedvéért?”

„Minden bizonnyal a népek kedvéért, mert közöttük élünk és szétaposhatnának bennünket ha akarnák. Így — ni!” Széthasít egy darab papírt és megvetően a szoba sarkába dobja.

„Elég alacsony véleménye van rólunk” — veti közbe Reubeni. Ekközben valami jóérzése támad Mantinó iránt — ez az

ember téved, de nem a közömbösök közül való, ez erőszakkal is küzd a meggyőződésért. A szar közelebb lép hozzá, kínálás nélkül leül egy karosszékbe az íróasztal mellett és szemlélteti a sokféle nyelven írott tudományos műveket, melyek egész a tetőig megtöltik a falat. Nagyszabásu szellem ez az erős, élénk férfi, aki, ahogy mondják, nemsokára Damaszkusz követe lesz. Rómában is büszkesége lett a zsidó hitközségnek, mint egykor Velencében, akik „Cáonak”, a „száműzetésbeli hercegnek” nevezték. Es ez a spanyol zsidó, aki Velencében már egész velenceies külsőre tett szert, Rómában felvett egy kis prelátus pocakot és most szerzetesi talárjában, egész viselkedésében, mely néhány zavaró kitérés után mindig visszatér feyelméletiségébe, sőt még arckifejezésében is (csak vastag, széles alsóajkai hatnak zavaróan a szemölcsösel) egy római pápi méltósághoz hasonlít.

„Alacsony véleménnyel van rólunk” — ismétli szorakozottan Reubeni. Es csak most veszi észre, hogy Mantinó már régóta azon fáradozik, hogy lefesse, milyen gazdag jövő várna a zsidókra, ha hallgatnának rá, ha eltűntelnék magukat és elvesznének a népek között, ha vezetőik mindenütt az első helyekre törekednének és úgy magukhoz ragadnak a hatalmat.

Reubeni felsóhajt. „Es így gondolja ön megvédeni a zsidóságot?”

Mivel Mantinó a könyvszekrényhez lép, hogy szavai igazolására egy római író tüssön fel, Reubeni időt nyer, hogy válaszoljon neki. „A legjobb fejű embereket mondja? Mi ugyancsak sietős nép vagyunk. Ezért mindig a fejünkkel végzünk el. Az életet nem vesszük számításba. Mi előre vagyunk a természetnek. Mi örök, a mi óriás lépteinkkel keresztül ugorjuk a teremtés nyugodt, lassu menetét. De ez épen a mi hibánk és nem a mi előnyünk. Mindenütt tul gyorsan építünk s nemsok a saját erőnkkel építünk, sietőségünkben idegen építőköveket viszünk magunkkal, nagyon gyorsan elkészülünk, csak hogy az épület nem tartós. Oly nép vagyunk, amely túlságosan ragyog. Tul sok fény azonban már: hiányosság. Es ezért gyűlölnék bennünket, mert ragyogunk és a fényünk hamis!”

Mantinó csak az utolsó szavakat hallotta. „Hát hadd gyűlöljenek, mégis mi vagyunk az erősebbek!” Es már jön is Juvenalisával, szelbében és hosszában bebizonyítja, hogy először is nincsenek több zsidók, mivel már régóta idegen nemzetségekkel keveredtek, aztán bebizonyítja, hogy a zsidók túlságosan feltűnők, ezért nem volna szabad elkülönülniök, hanem fel kéne olvadniök a népek között, mivel ömagukban már nem egészségesek, nem elég erősek és szükségük van a keveredésre, — majd meg úgy találja, hogy a zsidók a szívósabb, egészségesebb, okosabb, jószágosabb és minden tekintetben kivalóbb araberek, akik kiválnak a népek közül és hivatottak, hogy uralkodjanak rajtuk. Reubeni megremeg. Ez a tudós, aki mindent olyan világosan lát, ami rajta kívül van, most nem veszi észre, hogy három egymásnak teljesen ellentmondó nézetet képvisel, melyek megsemmisítik egymást. Es reménytelen! Az érzéseknek miesoda zavarára vall (még ha csak egy öngyilkosságba menekülő gyengeségi érzés is az oka) az ilyen zavarodottság egy logikus koponya részéről. Ezt az érzést az az eleven és határozott vágy táplálja, amely minél tudat alattibb, annál hevesebb: Megsemmisülni és az egész fajt megsemmisíteni.

Mantinó hanyagul vitázik, — újból Juvenalist idézi. Egy elegáns humanista ép úgy, mint Róma többi tudósai, akik a régi Rómát szenátorai areuk ráncái közt szeretnék felépíteni. Talán csak azért szavalja a klasszikus verseket, hogy be-

Bukaresti Részvénytársaság

elsőrangú referenciákkal és modern organizációval keresi versenyképes gyárok

képviselőtét

Ajánlatok A. Haimovici Str. Elena Doamna No. 35. Bucaresti VI. címre küldendők.

bizonyítsa, hogy ő is épen olyan, mint a többiek, hogy semmi különbség nincs római és római között. Arcának ráncái között ő is ott viseli a régi Rómát, minden igényt tart, tökéletes egyenlőség a többiekkel, tehát a multjukat is követeli magának. Talán csak az az egyetlen különbség közöttük, hogy ezt is jobban tudja, mint a többiek — es hogy nemsokára megtanítja őket közös multjukra es nem akar egy akármilyen humanista lenni, hanem az első, legkivalóbb humanista.

Es ezt mind meg akarja akadályozni Reubeni, ezt a ragyogó karriert akarja feltartóztatni? Csodálom, hogy egyáltalán megtűr még itt a szobájában, Reubeni nem is érti. Tehát még egy utolsó kötelék, — mindegyesetre a legutolsó, — hogy én es te valamiképen összetartozunk, egyikünk a másikban (még ha ek lenésesen is) elpusztíthatatlan támaszra talál?...

Ez bátorrágot önt belé; Mantinó nem lehet másként — közbe kell vetnie magát Molchoért. Csak az a kérdés, hogy hogyan. Es hogy mikor. Egyedül erre kíváncsi, szinte bizalommal érdeklődik eziránt.

„Hogy mikor? — Mantinó úgy néz rá, mint egy kártékony állatra, akit minden áron el kell tenni láb alól. A vadász pillantása ez, aki nyugodt lélekkel ül... Igen, ez halálos ellenségeskedés: Es is, összetartozás, ezt sem lehet megszüntetni, de csak olyan, mint amilyen a valóság és a vad között, mint ahogy a gyilkos és áldozata vannak egymásra utalva es csak a megsemmisülés percében, egy pillanattal em hamarabb, egyesülnek.

Ebben a pillanatban egy guyu ébred a szarban, amelyet eddig nem engedett napfényre kerülni, erőszakkal elnyomott magában: „Az éjjeli támadók a Koloszszeumban — a te ambereid voltak?”

Mantinó csak bólint, komolyan, szinte áhitattal, helyes szándékának tudatában, amely csak véletlenül nem sikerült, de amelyet eszében sincs letagadni most, a beszéd es érvényesülés mámorában.

Nemsok a saját érdekéért akarja a zsidó nép önálló életének feladását. A mások érdekében akarja. Az összes zsidók nevében. Egyáltalán nem közömbös neki, hogy van-e valaki, aki hisz a zsidóság önállóságában. Ezeket a bűnösöket le kell győzni, ki kell irtani!

Reubeni megérti ezt, — es bizonyos tekintetben még ebben is nagyságot lát, — de megriadva hátrál, amikor most Mantinó dühtől tájékozva újból előszedi a könyvet, amelyben Molcho prédikációi vannak. „En magam — vicserogja Mantinó, végül félretéve minden mesterkelt feyelméletiséget, kezei kiszabadulnak a papi ujjakból, hadonásznak, mialatt a hangja önmagát mulja felül, a végén már rekedtségbe ful: „En magam — senki más — én magam minden szombaton olt voltam — feljegyeztem — hogy megakadályozzam egyszerűségeimre — gyökerében irtsam ki a rosszat! Es most én állanék pártjára — amikor én magam...”

„Hallgass, hallgass!”

Mantinó ujjai szétmerednek... „En magam jelentettem fel őt az inkvizíció testvéreknél, mint Istenkáromlót”.

(Folyt. köv.)

Hirdessen az Uj Keletben